NEHRU BAL PUSTAKALAYA

ପିଲାଙ୍କ ଗପ

ସଂକଳକ : ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ 1980 (ଶକାବ୍ଦ 1902)
ତୃତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ 1990 (ଶକାବ୍ଦ 1912)

© ସଂପୃକ୍ତ ଲେଖକ, 1980

ମୂଲ୍ୟ : ଟ 5.50

Anthology of Short Stories for Children (Oriya)

ଡାଇରେକ୍‌ଟର, ନ୍ୟାସ୍‌ନାଲ ବୁକ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ, ଇଣ୍ଡିଆ
ଏ-5, ଗ୍ରୀନ୍ ପାର୍କ, ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀ-110016
କର୍ତ୍ତୃକ ପ୍ରକାଶିତ

ନେହେରୁ ବାଳ ପୁସ୍ତକାଳୟ

ପିଲାଙ୍କ ଗପ

(ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଶିଶୁବର୍ଷ ପାଳନ ଉପଲକ୍ଷେ ପ୍ରକାଶିତ)

ସଙ୍କଳକ
ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ
ଚିତ୍ର
ଅସିତ୍ ମୁଖର୍ଜୀ

ନ୍ୟାସ୍‌ନାଲ ବୁକ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ, ଇଣ୍ଡିଆ

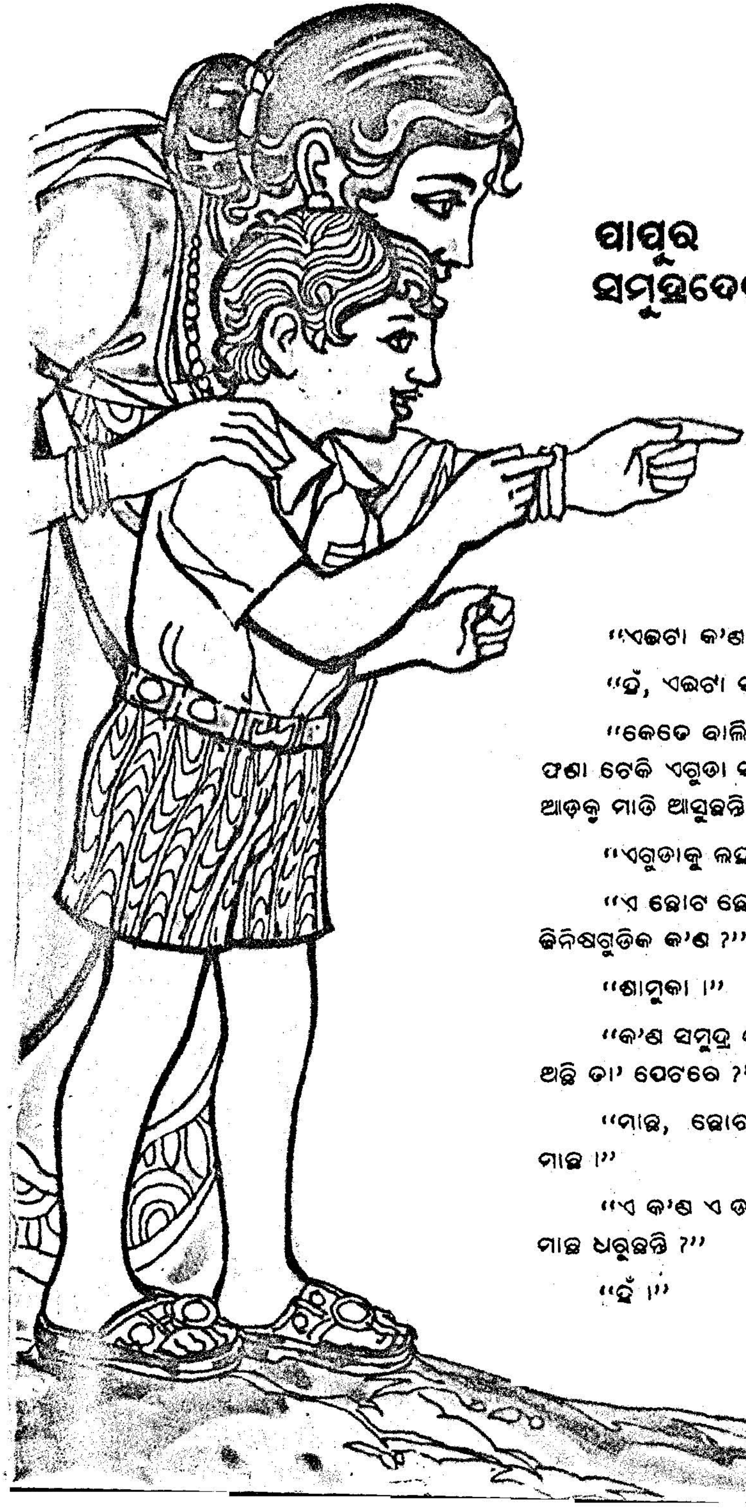

ପାପୁର ସମୁଦ୍ରଦେଖା

"ଏଇଟା କ'ଣ ସମୁଦ୍ର ?"

"ହଁ, ଏଇଟା ସମୁଦ୍ର ।"

"କେତେ ବାଲି । କେତେ ପାଣି । ସାପ ପରି ଫଣା ଟେକି ଏଗୁଡା ସବୁ କ'ଣ ଘୁ' ଘୁ' ହୋଇ କୂଳ ଆଡ଼କୁ ମାଡି ଆସୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ଫେରି ଯାଉଛନ୍ତି ?"

"ଏଗୁଡାକୁ ଲହଡି କୁହାଯାଏ ।"

"ଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ଚିକଣ, ସୁନ୍ଦର ଧଳାଧଳା ଜିନିଷଗୁଡିକ କ'ଣ ?"

"ଶାମୁକା ।"

"କ'ଣ ସମୁଦ୍ର ବାନ୍ତି କରୁଛି ? ଆଉସବୁ କ'ଣ ଅଛି ତା' ପେଟରେ ?"

"ମାଛ, ଛୋଟ ବଡ଼ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ମାଛ ।"

"ଏ କ'ଣ ଏ ଡଙ୍ଗାରେ ଯାଇ ନୋଳିଆମାନେ ମାଛ ଧରୁଛନ୍ତି ?"

"ହଁ ।"

"ଦୂରରେ ସେଇଟା କ'ଣ ଦିଶୁଛି ?"

"ପାଣି ଜାହାଜ । ପାଣିରେ ଯାଏ । ଏଥିରେ ଡଙ୍ଗା ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ଲୋକ ବସିପାରନ୍ତି ।"

"ଏଗୁଡ଼ା ସବୁ କ'ଣ ?"

"ଏଗୁଡ଼ାକ ସମୁଦ୍ର କଙ୍କଡ଼ା ।"

"ମୁଁ ଧରିବି । ଦି'ବା ନେବା ?"

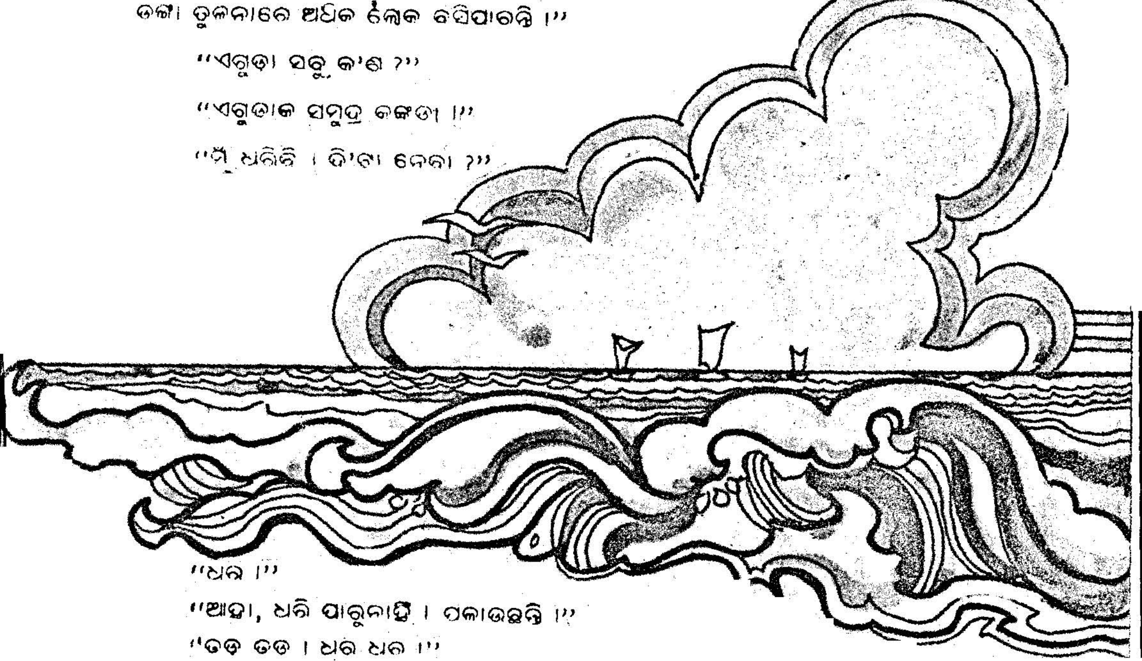

"ଧର ।"

"ଆହା, ଧରି ପାରୁନାହିଁ । ପଳାଉଛନ୍ତି ।"

"ତଡ଼ ତଡ଼ । ଧର ଧର ।"

"ବାଲି ତଳେ ଲୁଚି ଯାଉଛନ୍ତି ।"

"ଆଚ୍ଛା ଛାଡ଼ିଦେ, କଙ୍କଡ଼ା ଯାଉ ।"

"ମୁଁ ଟିକିଏ ପାଣି ପିଇବି ।"

"ପିଅନୁ ।"

"ଥୁ ଥୁ, ଭାରି ଲୁଣିଆ ଲାଗୁଛି ।"

"ସମୁଦ୍ର କ'ଣ ତା' ପାଣିରେ ଅନେକ ଲୁଣ ରଖିଛି ? ସବୁବେଳେ ଲୁଣସର୍ବତ ପିଉଛି ? ସର୍ବତ ପିଇ ମନଖୁସୀରେ ସବୁବେଳେ ଘୁଁ ଘୁଁ କରୁଛି । ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ । ମୋଟେ ଚୁପ୍‌ଚାପ ହୋଇ ରହି ପାରୁନାହିଁ ।"

"ସତେ ତ ।"

"ଚାଲ୍, ଯିବା ଚାଲ୍ ।"

"ଆଉ ଟିକିଏ ଯାଉ । ଏଠାରୁ ଯିବାକୁ ମନ ହେଉନାହିଁ । ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଛି ।"

"ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲାଣି, ଯିବା ।"

"ହଁ ଯିବା, ସମସ୍ତେ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିବେଣି । ବାପା, ମାଆଁ, ଜେଜେ ସମସ୍ତେ ।"

"ସେମାନେ ଏଠାକୁ ଆସିବେ ନାହିଁ ?"

"ନା, ଏଠାକୁ ଆସିବେନାହିଁ । ଚାଲ୍, ଯିବା ଚାଲ୍ ।"

"ସମୁଦ୍ରକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେବା ।"

"କୁଆଡେ ନେବା ?"

"ସାଙ୍ଗରେ ଆମ ଗାଆଁକୁ, ଘରକୁ ।"

"କେଉଁଠିରେ ନେବୁ ?"

"ଟ୍ରଙ୍କ୍‌ରେ ପୂରାଇ , ଭାରି ମଜା ହେବ । ମୁଁ ତା'ସାଙ୍ଗରେ ଖେଳିବି ।"

"ଡାକୁ ଡାକ୍, ଡାକୁନୁ ।"

"ସେ ଆସୁନାହିଁ ।"

"ବଡ ପାଟିରେ ଡାକ୍ ।"

"ସମୁଦ୍ର, ସମୁଦ୍ର, ସମୁଦ୍ର, ଏ ସମୁଦ୍ର, ଆ,—ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଆମ ଗାଆଁକୁ ଯିବୁ । ଆମେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଖେଳିବା । ମୁଁ ଅନେକ କଣ୍ଢେଇ ରଖିଛି । ତେବେ ଆମଲାଗି ମିଠାଇ ଆଣିଦେବେ । ଆମେ ଖାଇବା । ତୁ ଆ—"

"ସମୁଦ୍ର କ'ଣ କହୁଛି ?"

"ଭାରି ଚଗଲା । ସେ ମୋ' କଥା ଶୁଣୁନାହିଁ । ଦେଖୁନ, ଏଇ ଆସୁଛି, ପୁଣି ଫେରିଯାଉଛି । ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ଲାଲ୍ ହୋଇ ଏଇଟା କ'ଣ ?"

"ସୂର୍ଯ୍ୟ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡିଯାଉଛି । ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା । ଏଣିକି ରାତି ହେବ ।"

"ରାତିରେ କ'ଣ ସମୁଦ୍ର ଚାଲିଯିବ ? ତା' ଘର ଏଠାରୁ କେତେ ଦୂର ?"

"ସମୁଦ୍ର କୁଆଡେ ଯାଏନାହିଁ । ତା'ର ଘର ନାହିଁ । ଦିନ ରାତି ସିଏ ଏଇଠି ଥାଏ ।"

"ରାତିରେ ତାକୁ ଭାରି ଶୀତ ହେଉଥିବ । ସକାଳୁ ଉଠି ସମୁଦ୍ର କ'ଣ ଖାଏ ?"

"କାଲି ସକାଳେ ଆସିଲେ ତାକୁ ପଚାରିବୁ ।"

"ଆମେ ପୁଣି ସକାଳେ ଆସିବା ?"

"ହଁ, ପୁଣି ସକାଳୁ ଆସିବା ।"

"ସମୁଦ୍ର, ତୁ'ଥା । ମୁଁ ଯାଉଛି । ସକାଳୁ ଆସିବି । ତୁ ମୋ' ପାଇଁ କିଛି ଶାମୁକା ରଖିଥିବୁ । ନିଶ୍ଚୟ ରଖିଥିବୁ ।"

—ରମେଶ ଧଳ

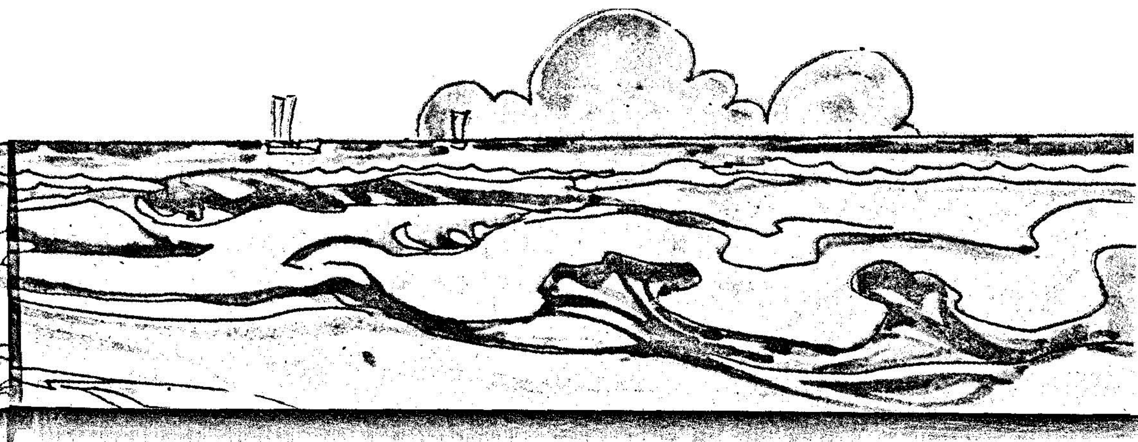

ଅଜାଙ୍କ ଦାନ୍ତ ଗଲା

ନାତି ନାତୁଣୀମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ଅଜାଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ବସନ୍ତି । ଅଜା ସେମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପିଲାଦିନର କଥାମାନ ଶୁଣାନ୍ତି ।

ପିଲାମାନେ ଅଜାଙ୍କୁ ଗୀତଟିଏ ଗାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ କଲେ ଅଜା ବି ଗୀତ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ସେହି ଗୀତକୁ କେହି ଶୁଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଜା ଆସି ବୁଢା ହେଲେଣି । ସ୍ୱର ଆଉ ଭଲ ଶୁଭୁନାହିଁ । ମଜା ଦେଖିବାପାଇଁ ସିନା ନାତିନାତୁଣୀ ତାଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଅଜା ବି ସେମାନଙ୍କ କଥା ଅନୁସାରେ ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ସେହି ଗୀତକୁ ଶୁଣି ନାତି ନାତୁଣୀମାନେ ହସି ହସି ଗଡି ଯାଆନ୍ତି ।

ପ୍ରତିଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ଅଜା, ନାତି ଓ ନାତୁଣୀମାନଙ୍କର ବୈଠକଟି ବେଶ୍ ମଜାରେ କଟିଯାଏ । ଯିଏ ସେହି ଦୃଶ୍ୟଟିକୁ ଦେଖେ, ତାକୁ ବି ଭାରି ମଜା ଲାଗେ ।

ପିଲମାନେ ଅଜାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ମୁଢ଼ି ଖାଆନ୍ତି । କେତେବେଳେ ମୁଢ଼ି ସାଙ୍ଗକୁ ନଡିଆ ମଧ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି । ଏସବୁ ଦେଖି ଅଜାଙ୍କର ମନ ଭରି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ । ପିଲମାନେ ଅଜାଙ୍କର ମନକଥା ବୁଝିପାରି କହନ୍ତି—

"ଅଜା, ମୁଢ଼ି ଦି'ଟା ଖାଅ ।"

ସେକଥା ଶୁଣି ଅଜା ପାକୁଆ ପାଟିରେ ଟିକିଏ ହସିଦେଇ କହନ୍ତି, "ମୋ' ପାଟିରେ କ'ଣ ହବ ଯେ ମୁଁ ମୁଢ଼ି ଖାଇବି ?"

ନାତୁଣୀମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କହେ, "ଅଜା, ନଡ଼ିଆ ଖାଇବ ? ଭାରି ବଢ଼ିଆ ଲାଗୁଛି !"

ଅଜା ମନଟାକୁ ମାରିଦେଇ କହନ୍ତି, "ତୁମମାନଙ୍କ ବୟସରେ ମୁଁ କେତେ ନଡ଼ିଆ ଖାଇଛି । ଗୋଟା ନଡ଼ିଆ ହାତରେ ବିଧା ମାରି ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଛି । କ'ଣ କହୁଛରେ ପିଲେ ?"

ପିଲାମାନେ ଅଜାଙ୍କୁ ବିରକ୍ତ କରିବାପାଇଁ କହନ୍ତି, "ଅଜା, ତେବେ ଏ ବୟସରେ ବି ଖାଉନାହଁ !"

ଅଜା ଉତ୍ତର ଦେଇ କହନ୍ତି, "ଏ ବୟସରେ କ'ଣ ଏସବୁ ଖାଇ ହେବ ? ତୁମେ-ମାନେ ଖାଅ !"

ଏହିପରି ହସଖୁସୀରେ ପ୍ରତିଦିନ କଟିଯାଏ ।

ଦିନେ ସଞ୍ଜବେଳେ ପିଲାମାନେ ଅଜାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ଥାଆନ୍ତି, ବଡ଼ ନାତି ଘର ଭିତରୁ ବୁଟଭଜା ଆଣି ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ଗଣ୍ଡାଏ ଗଣ୍ଡାଏ ଦେଲା । ପିଲାମାନେ ମହା ଆନନ୍ଦରେ ପାଟିରେ ବୁଟଭଜା ପକାଇଲେ, ରଡମଡ କରି ଚୋବାଇ ଖାଇଲେ ।

ଯେତେବେଳେ ବୁଟଭଜା ଚୋବା ହେବାର ଶବ୍ଦ ଅଜାଙ୍କ କାନରେ ଯାଇ ବାରମ୍ବାର ବାଜିଲା, ସେତେବେଳେ ସିଏ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ରହି ପାରିଲେନାହିଁ । ଏହି ବୁଟଭଜା କଥା ପଚାରି ବସିଲେ । କହିଲେ—

"ବୁଟଭଜା କେମିତି ଲାଗୁଛି ରେ ପିଲାଏ ?"

ପିଲାମାନେ ଆନନ୍ଦରେ କହି ଉଠିଲେ, "ଭାରି ବଢ଼ିଆ ଲାଗୁଛି ।"

ଅଜା କହିଲେ, "ହଁ, ବୟସ ଅଛି, ଦାନ୍ତ ଟାଣ ଅଛି । ନିଶ୍ଚୟ ବଢ଼ିଆ ଲାଗୁଥିବ ।"

ଏକଥା ଶୁଣି ନାତିମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କହିଲା, "ଅଜା, ତୁମେ ମଧ୍ୟ ଦି'ଟା ପାଟିରେ ନେଇ ପକାଅ । ଏବେ ଭଜା ହୋଇଛି, ମୁସୁମୁସୁ ଲାଗୁଛି ।"

ଅଜା ଆଉ ଲୋଭ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସିଏ ଅନେକ ବେଳୁଁ ପିଲାମାନଙ୍କର ବୁଟଭଜା ଖିଆ ଦେଖୁଥାନ୍ତି । କେବଳ ବସି ରହି ଦେଖିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ଆଗରେ ପିଲାମାନେ କେତେ ଆନନ୍ଦରେ ବୁଟଭଜା ଚୋବାଇବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ସିଏ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ରଖି ପାରିଲେନାହିଁ । କହିଲେ—

"ଆଚ୍ଛା, ଦିଇଟା ମୋ' ହାତକୁ ଦେଲ ! ମୁଁ ଚୋବାଇକରି ଦେଖେ !"

ନାତୁଣୀଟିଏ ଅଜାଙ୍କ ହାତକୁ ଦି' ଗଣ୍ଡା ବୁଟଭଜା ବଢ଼ାଇଦେଲା ।

ଯଦି ସେଇ ବୁଟ ପାଣିରେ ଭିଜା ହୋଇ ଭଜା ହୋଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ହୁଏତ ଅଜାଙ୍କ ପାଇଁ ବେଶ୍ ପାଇଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର ଇଏ ତ ଶୁଖିଲା ବୁଟର ଭଜା । ପିଲାଙ୍କ ଦାନ୍ତକୁ ଠିକ୍ ହେବ । ସେମାନେ କୁଟ୍ କୁଟ୍ କରି ଚୋବାଇ ଖାଇପାରିବେ । କିନ୍ତୁ ଅଜାଙ୍କର ଦାନ୍ତ ନଥିବା ପାଟିକୁ ସେଗୁଡାକ କଆଡୁ ପୋଷେଇବ ?

ତଥାପି ଅଜା ଖୁସୀରେ ଦୁଇଟା ବୁଟ ତାଙ୍କ ପାଟି ଭିତରକୁ ପକାଇଦେଲେ । ପକାଇଦେଲେ ସିନା, ମାତ୍ର ତାପରେ ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହେଲା, ସେକଥା କହିଲେ ନସରେ । ତାଙ୍କ ଦାନ୍ତଗୁଡାକ ଆଗରୁ ଗୋଟିଗୋଟି ହୋଇ ସବୁ ଖସି ସାରିଥିଲା, କେବଳ ତଳ କଳରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବାକୀ ଥିଲା । କୋଉଦିନୁଁ ହଲଚଲ ହେଉଥିଲା । କେତେ-ବେଳେ ଯେ ପଡିଯିବ, ସେଇଥିଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା ।

ବୁଟଭଜା ଦି'ଟାକୁ ପାଟିରେ ପକାଇବାର କ୍ଷଣକ ପରେ ଅଜା ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ।

ଅଜାଙ୍କର୍ କ'ଣ ହେଲା ବୋଲି ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କର ଚାରିପାଖରେ ଆହୁରି ପାଖ-ପାଏ ଘେରିଆସିଲେ ।

ଅଜା କହିଲେ, "ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଦାନ୍ତ ଥିଲା, ଆଜି ସେଇଟି ବି ଗଲା । ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଟିକିଏ ପାଣି ଆଣି ଦେଲ, ମୁଁ ମୁହଁଟାକୁ ଧୋଇ ପକାଏ ।"

ପିଲାମାନଙ୍କ ମୁହଁ କଳା ପଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ସେମାନେ ଢାଟକା ହୋଇ ଅନାଇ ରହିଥାନ୍ତି ।

—ଅପୂର୍ବରଞ୍ଜନ ରାୟ

ଶ୍ରୀନିବାସର ସ୍ୱପ୍ନ

ଇସ୍କୁଲରୁ ଫେରିବା ସମୟରେ ସେଦିନ ଶ୍ରୀନିବାସର ମନ ଆଉ କେଉଁଠିହେଲେ ଲାଗିଲାନାହିଁ । ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ନାହିଁ କି ଗଛକୁ ଟେକା ଫୋପାଡ଼ିବା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ରାସ୍ତାରେ କେତେ କେତେ ଶଗଡ଼ ଚାଲି ଯାଉଥାଏ । କିନ୍ତୁ ପଛରୁ ଦଣ୍ଡା ଧରି ଗାଡ଼ିବାଲାଠାରୁ ଦି' ପଦ ଗାଳି ଖାଇବାର ସବୁଦିନିଆ ଅଭ୍ୟାସଟା ସେଦିନ ଶ୍ରୀନିବାସର ମୋଟେ ମନେ ପଡ଼ିଲାନାହିଁ ।

ସିଏ ଟିକିଏ ଉପରକୁ ଅନାଉଥାଏ । ପୁଣି ଆଗକୁ ଅନାଉଥାଏ,—ଯେଉଁଠି ନେଳିଆ ଆକାଶ ସହିତ ଶାଗୁଆ ବର୍ଣ୍ଣର ତୋଟା ଆଉ ଧାନବିଲ କଳା ହୋଇ ଏକାଠି ମିଶିଯାଇଛି ।

ବାଟରେ ଯେଝା ଘର ପାଖରେ ସିଏ ସାଙ୍ଗ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ । ଶ୍ରୀନିବାସ ସେମିତି ଭାବି ଭାବି ଆସି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେଦିନ ଗୋଡ଼ ନଧୋଇଣୁ ସିଏ ବୋଉକୁ ଯାଇ ପଚାରିଲା, "ବୋଉ, ତୁ ପରା କହୁଥିଲୁ,—ପୃଥିବୀ ଯେତିକି, ଆକାଶ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ! ଆଜି ଆମର ଭୂଗୋଳ କ୍ଲାସ୍‌ରେ ମାଷ୍ଟ୍ରେ କହିଲେ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ପୃଥିବୀଠାରୁ ଶହ ଶହ ଗୁଣ ଅଧିକ ବଡ଼ । ତେବେ ଆକାଶରେ ସେହି ସୂର୍ଯ୍ୟ ରହି ପାରିଲା କିପରି ?"

କୋଉଦିନ ହୁଏତ ଗପର ଛଳରେ ତାକୁ ବୋଉ ସେହି କଥା କହି ଦେଇଥିଲା । ତା' ଭିତରୁ ପୁଣି ଏତେ ଅଡୁଆ ବାହାରିବ ବୋଲି ସେ କ'ଣ ଜାଣିଥିଲା ? ତେଣୁ ସିଏ ବା ଆଜି ତା' ପ୍ରଶ୍ନର କି ଉତ୍ତର ଦେଇଥାନ୍ତା ?

ଶ୍ରୀନିବାସ ଭାରି ନିରାଶ ହୋଇ ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ବାହାରକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ତାଙ୍କ ଘର ଗଲେ ଯତୀଙ୍କ ଘର, ତା'ପରେ ବିମଳବାବୁଙ୍କ ଘର, ତା'ପରେ ନଈ । ନଈବନ୍ଧ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସି ସିଏ ନଈ ସେପାଖକୁ ଅନାଇଲା । ନଈ ସେପାଖରେ ବାଲି ପଠା, ତା' ସେପାଖକୁ ତୋଟା । ତୋଟା ଯେଉଁଠାରେ ଛିଡିଛି, ଆକାଶଟା ବି ଠିକ୍ ସେହିଠାରେ ଛିଡିଛି । ତେବେ ବୋଉର କଥା ମିଛ ହେଲା କିପରି ? କିନ୍ତୁ,— ମାଷ୍ଟ୍ରେ କ'ଣ ମିଛ କହିଲେ ?

ସିଏ ଖାଲି ମନେମନେ ପଚାରୁଥାଏ, "ପୃଥିବୀ ଯେତିକି, ଆକାଶଟା ତ ସେତିକି । ଯଦି ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୃଥିବୀଠାରୁ ଶହଶହ ଗୁଣ ଅଧିକ ବଡ଼ ହୁଏ, ତେବେ ସିଏ ଏହି ଆକାଶ ମଧ୍ୟରେ ରହି ପାରିବ କିପରି ?"

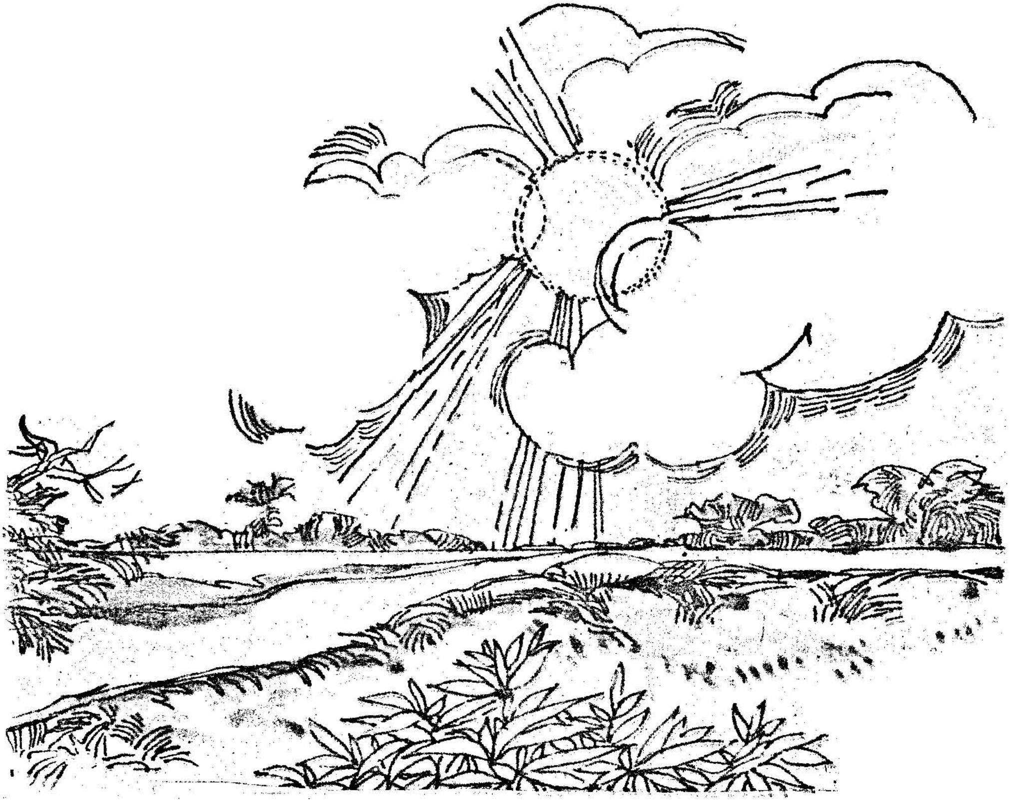

ରଡ଼ି ହେଲା । ସେଦିନ ଶ୍ରୀନିବାସ ସୁନାପୁଅଟି ପରି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ହୋଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସବୁଦିନର ଦୁଷ୍ଟାମି ଗୁଡ଼ାକ ତା'ର ଆଉ ମୋଟେ ମନେ ପଡ଼ିଲାନାହିଁ ।

ଘରେ ସମସ୍ତେ ଖାଇପିଇ ଶୋଇଲେ । ଶ୍ରୀନିବାସ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖିଲା, ସିଏ ସେଇ ନଇବନ୍ଧ ଉପରେ ଯାଇ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଏପାଖ ସେପାଖ ଚାହିଁ ପୁଣି ସେପାଖକୁ ଚାହୁଁଛି ।

ହଠାତ୍ ଯେମିତି ତାକୁ କିଏ ଉପରକୁ ଉଠାଇ ନେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର, କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହାନ୍ତି । ନଇର ବାଲିଶେଯଟା ଉପରକୁ ଖାଲି ଧୋବ ଫରଫର ହୋଇ ଦେଖାଯାଉଛି । କେତେ ଆଡ଼ର କେତେ ଗଛ ଗହନ ସମସ୍ତେ ସତେଅବା ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏସବୁ ଦେଖି ଶ୍ରୀନିବାସକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ ।

ଏମିତି ଯାଉଯାଉ ସିଏ ଦେଖିଲା, ଏଡ଼େ ବଡ଼ ମହାପର୍ବତ ସାନ ବୁଦାଟିଏ ପରି ହୋଇଗଲା । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଆହୁରି କେତେକେତେ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ସତେଅବା କଳା କଳା ଠେକୁଆଙ୍କ ପରି ଗୋଟାଏ ପଡ଼ିଆ ଭିତରେ ନିଶୁନ୍ ହୋଇ ବସି ରହିଥାନ୍ତି ।

କେତେ ହାଲୁକା ହୋଇ ଶ୍ରୀନିବାସ ଉଠି ଚାଲିଥାଏ । ଘଡ଼ିକ ପରେ ଗଛ, ପତର, ଗହୀର ଆଉ ପର୍ବତ ସବୁ ଏକାଠି ମିଶି ସତେ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପିଣ୍ଡୁଳାରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଉପରେ ତାରା, ଡାହାଣ ବାଆଁ ସବୁଆଡ଼େ ତାରା;—ସୋର ନାହିଁ କି ଶବଦ ନାହିଁ । କାହା ଘରର ବାହାଘର ପାଇଁ ଆଜି ସତେଅବା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ହାଉଇ ବାଣ ନିଃଶବ୍ଦରେ ଛୁଟି ଆସିଛନ୍ତି ।

ପୃଥିବୀ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ? ଶ୍ରୀନିବାସ ତଳକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲା, ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ଅବିକଳ ତାରାଟିଏ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ତା' ପୃଥିବୀର ନାଲି, ନେଳି, ହଳଦିଆ ଫୁଲ, ପତର, ମାଟିଆ ଘରଗୁଳ, କଳା ମଇଁଷି, ବଡ଼ ବଡ଼ ପର୍ବତ ଆଉ ପାହାଡ଼— ଏସବୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ? ସମସ୍ତେ ସତେଯେପରି ପିଣ୍ଡୁଳାଟିଏ ହୋଇ ଜଳୁଛନ୍ତି । ଲକ୍ଷେ ନିଆଁ ପିଣ୍ଡୁଳା ଭିତରେ ପୃଥିବୀକୁ ଚିହ୍ନି ବାହାର କରିବା ଏକା-ବେଳେକେ ଅସମ୍ଭବ ।

ତା' ହେଲେ କ'ଣ ଆକାଶରେ ଏମିତିଆ ଗୋଟିଏ ଜାଗା ରହିଛି, ଯେଉଁଠାରେ କି ଖାଲି ତାରା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛିହେଲେ ଦେଖା ଯିବନାହିଁ ? ଶ୍ରୀନିବାସ କେବଳ ସେଇକଥା ଭାବୁଥାଏ ।

ଖାଲି ତ ଗୋଟାଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ, ଚାରିପାଖରେ କେତେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଜଳୁଛନ୍ତି । କୁଆଡ଼େ କେତେ ଉଲ୍କା ଖସୁଛି, କୁଆଡ଼େ କେତେ ଦୂରକୁ ଆଲୁଅମାନେ ଛୁଟିଯାଇ କେତେ ଦିନରାତି ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀନିବାସ ଭାବୁଥାଏ, ବୋଉକୁ ମଧ୍ୟ ସିଏ ଥରେ ସେଇ ଜାଗାକୁ ଆଣି ଦେଖାଇଦେବ, କାରଣ ପୃଥିବୀଠାରୁ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ବଡ଼ ଆକାଶଟା ।

—ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ଚୋର

ଘରେ ଗୋଟାଏ ଚହଳ ପଡିଗଲା । ଗୃହିଣୀଙ୍କର ଦାମିକା ହାତଘଡ଼ିଟି ହଠାତ୍ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଦୁଇ ଦିନ ତଳେ ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷା କରି ସିଏ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଭୋଜୀ-ଖାଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ବାକ୍ସ ଭିତରୁ ଗହଣାପତ୍ର ବାହାରିଥିଲା ଓ ହାତଘଡ଼ିଟା ବି ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲା । ବିଦେଶରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଅତି ଦାମିକା ଓ ସୁନ୍ଦର ହାତଘଡ଼ିଟିଏ ।

ଘରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ମନ ଫିକା ପଡ଼ିଯାଇଛି । ରହି ରହି ସମସ୍ତଙ୍କର ସନ୍ଦେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ବୁଲି ଆସୁଥିଲା ସେଇ ଜଣକର ମୁହଁ ଉପରେ । ସମସ୍ତେ ଭାରି ସତର୍କ ଭାବରେ ତାହାର ଗତିବିଧି ଓ ଚଳପ୍ରଚଳକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦେଖୁଥିଲେ । ହଁ, ଅନନ୍ତର ମୁହଁଟା ପ୍ରକୃତରେ କେମିତି କେମିତି ଦେଖାଯାଉଛି । ଯିବାଆସିବା କଲାବେଳେ ସିଏ ଏତେ ଫେରି ଫେରି ପଛକୁ ଅନାଉଛି କାହିଁକି ?

ଗୃହିଣୀଙ୍କର ପୂରା ସନ୍ଦେହ ସେଇ ଅନନ୍ତଠାରେ । ରାଗରେ ଓ ଘୃଣାରେ ସିଏ ସତେଅବା ଟକମକ ହୋଇ ଫୁଟିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେହି ଗୋଟିଏ ଜିଦ୍,— ଅନନ୍ତକୁ ଧମକ ଦିଆଯାଇ ପଚରାଯାଉ, ଦରକାର ହେଲେ ତାକୁ ଥାନାକୁ ଚାଲାଣ କରି ନିଆଯାଉ । କୃଷ୍ଣବାବୁ ସେହି ଏକା ପ୍ରକାରରେ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରୁଛନ୍ତି, କହୁଛନ୍ତି—"ସୁନନ୍ଦା, ତୁମେ ଆଉଥରେ ଟିକିଏ ଭଲ କରି ବାକ୍ସ ଆଉ ଆଲମାରି ଭିତରେ ଖୋଜି କରି ଦେଖ ଘଡ଼ିଟା କାଳେ କେଉଁଠି ରହିଯାଇ ଥାଇପାରେ ।"

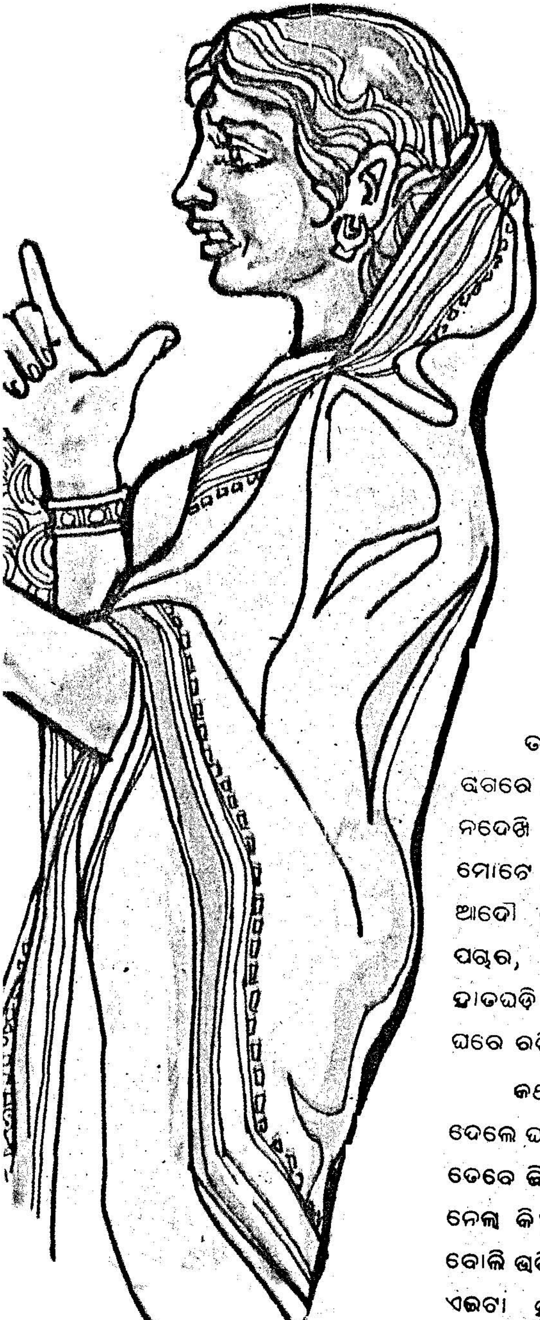

ତାତଲା ଘିଅରେ ପାଣି ପଡିଲା ପରି ସୁନନ୍ଦା ରାଗରେ ଜଳି ଉଠିଲେ ଏବଂ କହିଲେ, "ସବୁକଥା ନଦେଖି ନବିଚାରି ମୁଁ ତୁମକୁ କିଛି କହୁଛି ବୋଲି ମୋତେ ଭାବନାହିଁ। ମୁଁ ସେମିତିକା ନୀଚ ମଣିଷ ଆଦୌ ନୁହେଁ। ତୁମେ ତାକୁ ଡାକି ସବୁ କଥା ପଚାର, ନହେଲେ ଥାନାକୁ ପଠାଇଦିଅ। ଆଜି ହାତଘଡ଼ି ନେଲା, କାଲି ଆଉ କ'ଣ ନେବ, ଚୋରଟାକୁ ଘରେ ରଖି ଚଳିଲେ ଆଉ ରକ୍ଷା ଅଛି ?"

କଥାଟା ପ୍ରକୃତରେ ଠିକ୍। ଅନନ୍ତକୁ ଛାଡ଼ି-ଦେଲେ ଘରେ ବାହାର ଲୋକ ଆଉ କେହି ନାହିଁ। ତେବେ ଜିନିଷଟା ଘରୁ ପୁଣି ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ତାକୁ ନେଲା କିଏ ?.....ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ଅନନ୍ତକୁ ଚୋର ବୋଲି ଭାବିବାକୁ କୃଷ୍ଣବାବୁଙ୍କର ମନ ଯାଉ ନଥାଏ। ଏଇଟା ହୁଏତ ତାଙ୍କ ମନର ଏକ ଦୁର୍ବଳତା ହୋଇପାରେ।

ଅନନ୍ତ କଥା ଭାବିଲା କ୍ଷଣି ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଉଠୁଥାଏ ସେଦିନର ସେହି ଛବିଟି ।.....କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାରେ ମରୁଡ଼ି ଆଉ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର କରାଳ ଛାୟା, ରିଲିଫ୍ ବାଣ୍ଟିବାର ଦାୟିତ୍ୱରେ କୃଷ୍ଣବାବୁ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଗାଆଁକୁ ଗାଆଁ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଭୟରେ ହେଉ ନଚେତ୍ ଖାଦ୍ୟ ପାଇବା ଆଶାରେ ହେଉ, ଲୋକେ ଘରଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ଗାଆଁରେ ଦିନେ ଗୋଟିଏ କୁଡ଼ିଆଘରେ କୃଷ୍ଣବାବୁ ଭେଟିଥିଲେ ଏହି ଅନନ୍ତକୁ । ଖାଦ୍ୟ ଅଭାବରୁ ନିଜେ କଙ୍କାଳସାର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଶଯ୍ୟାଶାୟିନୀ ମାଆକୁ ସେ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇ ନଥିଲା । ମୃତ୍ୟୁ ପରି ଦାରୁଣ ବିଭୀଷିକାମୟ ସେହି ନିର୍ଜନତା ମଧ୍ୟରେ ସେହି ବାଳକଟିର ମାତୃସ୍ନେହ ଆଉ କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣତାକୁ ଦେଖି କୃଷ୍ଣବାବୁ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କରି ଉଦ୍ୟମରେ ସେଦିନ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଜିପ୍‌ଗାଡ଼ୀରେ ଅଣା ଯାଇଥିଲା ଭବାନୀପାଟଣାରେ ଥିବା ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ । ସେହିଠାରେ ଅନନ୍ତର ମାଆ ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କଲା ଏବଂ ସେଇଦିନୁ ଅନନ୍ତ କୃଷ୍ଣବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଲା ।

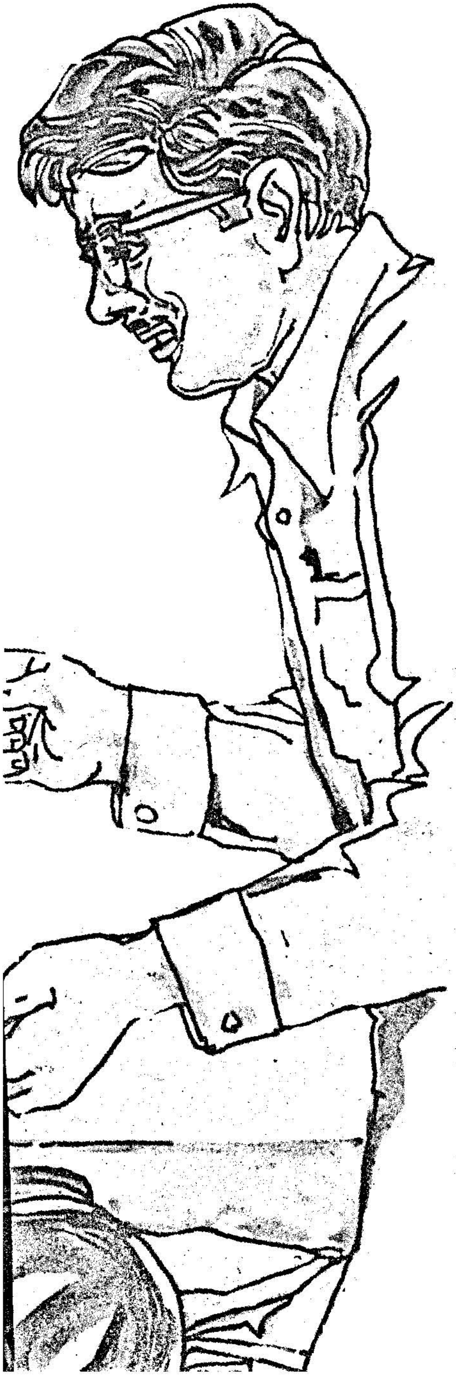

ସୁନନ୍ଦା ଦେବୀ ସେଥିରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି କରିନାହାନ୍ତି । ବରଂ ଆଜିକାଲି ଭଲ ଚାକରଟିଏ ମିଳିବା ଯେମିତି କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ସେଥିରେ ଅନନ୍ତ ଭଳି ପିଲାଟିଏ ପାଇବା ଭାଗ୍ୟର କଥା ବୋଲି ସିଏ ଭାବିଛନ୍ତି । ଖୁସୀ ବି ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଉ ଅନନ୍ତ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ମନକୁ ଯୋଗାଇ ଯାହା ଯେତେ-ବେଳେ ତାକୁ କରିବାକୁ କୁହା ଯାଇଛି, ତାହା ନିର୍ବିବାଦରେ କରି ଯାଇଛି । ଏଥିଭିତରେ ସିଏ ଅନେକ କାମ ଶିଖି ଗଲାଣି । କହିବାକୁ ଗଲେ ଅନନ୍ତ ଏକାଧାରରେ ପିଲାଙ୍କ ଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ଖେଳରେ ଖେଳର ସାଥୀ ହୋଇଛି, ଏଣେ ବାବୁ ଆଉ ମାଆଙ୍କ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଚମତ୍କାର ପରିଚାରକ ହୋଇ ପାରିଛି । ତାକୁ ପାଇ ସୁନନ୍ଦା ଓ କୃଷ୍ଣବାବୁ ଏକାବେଳେକେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ନଥିଲେ ? ଶେଷକୁ ସେଇ ଅନନ୍ତ ଏକଥା କଲା ?

"ଚୋରକୁ କିଛି ଶାସ୍ତି ନଦେଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ରହିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ତା'ର ସାହସ ବଢ଼ାଇବା, ବୁଝିଛଟି ? ଫୋନ୍ କର ଥାନାକୁ, ପୋଲିସ୍‌ବାଲାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ସେ ଭୟରେ ସବୁକଥା ମାନିଯିବ ବୋଲି ମୋର ମନେ ହେଉଛି । ମାଡ଼କୁ ତ ମହାଦେବ ଡରନ୍ତି;..... ଆଉ ଇଏ କୋଉ ଛାର....." ସୁନନ୍ଦା କହିଲେ ।

ଥାନାକୁ ଫୋନ୍ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କୃଷ୍ଣବାବୁ ଶେଷଥର ପାଇଁ ଅନନ୍ତକୁ ଡାକି କଥାଟା ବାହାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ଅନନ୍ତ ମୁହଁ ପୋତି ଠିଆ ହୋଇଥାଏ; ତା' ତୁଣ୍ଡରେ ସେଇ ଗୋଟିଏ କଥା,—ସିଏ ଘଡ଼ି ନେଇନାହିଁ ।

"ଭଲ ଗତି ଅଛି ତ ମାନିଯାଆ କହୁଛି ଆଉ ଜିନିଷଟାକୁ ବି ବାହାର କରିଦେ'—ନହେଲେ ପୁଲିସ୍‌ବାଲା ଆଜି ଥାନାକୁ ନେଇଯିବେ । ଗୁଡ଼ାଏ ମାଡ ଖାଇବୁ, ଜେଲ୍‌ରେ ରହିବୁ,—ସେଇଟା କ'ଣ ଭଲ ହେବ ?"

ସେମିତି ମୁହଁ ପୋତି ଅନନ୍ତ କହିଲା, "ମୁଁ ଘଡ଼ି ନେଇନି ବାବୁ !"

"ତେବେ ଘରୁ ଜିନିଷଟା ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?"

ଅନନ୍ତ ନୀରବ ରହିଲା ।

"ଭିତର ଘର ଭିତରୁ ଜିନିଷଟା ଗଲା କୁଆଡ଼େ କହୁନୁ ? ଆଉ କିଏ ନେଲା ?"

ଅନନ୍ତ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଆହୁରି ତଳ ଆଡ଼କୁ ଝୁଙ୍କାଇ ଆଣିଲା । ତା'ର ମୁହଁକୁ ଦେଖି ପାରିବା ଆଉ ସହଜ ହେଲାନାହିଁ ।

ସୁନନ୍ଦା କହିଲେ, "ଆମେ ୟାକୁ କେତେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ନଥିଲେ ? ଏସବୁ ଖୋଇ ତା'ର କେବେଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି ? ଶେଷକୁ ମୋ'ର ହାତଘଡ଼ିଟା ଉପରେ ଯାଇ ନଜର ପଡ଼ିଲା ? ଦେଖ୍ ଅନନ୍ତ । ମୁଁ ଏବେ ବି ତତେ କହୁଛି, ତୁ ମୋ' ଘଡ଼ିଟା ଦେଇଦେ', ନହେଲେ ମୋଟେ ଭଲକଥା ହେବନାହିଁ । ମୋ' ଘଡ଼ିଟା ନମିଳିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁ ଥାନାରୁ ମୋଟେ ଛାଡ଼ ପାଇବୁନାହିଁ, ମାଡରେ ପିଠି ଫାଟିଯିବ । ବାବୁଙ୍କ ପରି

ସେଠି ତୋ' ସାଙ୍ଗରେ କେହି କଅଁଳେଇ କଥା କହିବେ ବୋଲି ଭାବିଛୁ କି ? ତୁ ଭଲରେ ଭଲରେ ମାନିଯା', ଘଡ଼ିଟା କୋଉଠି ରଖିଛୁ ଆଣି ଦେଇଦେ' ।''

ଅନନ୍ତ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତରମୂର୍ତ୍ତି ପରି ନୀରବ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସିଏ ଟିକିଏ ହେଲେ ହଲଚଲ ହେଲାନାହିଁ କି ମୁହଁ ଟେକିଲାନାହିଁ । କୃଷ୍ଣବାବୁ

ଓ ସୁନନ୍ଦାଦେବୀଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ସତେ ଯେପରି ଅବାଧ୍ୟତା ଓ ଅନମନୀୟତାର ଗୋଟାଏ ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ।

କୃଷ୍ଣବାବୁ ଫୋନ୍ ଉଠାଇଲେ ।

ସେମିତି ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ପୋତି ରଖି ସବ୍‌ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର୍ ଓ ଜମାଦାରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥାନାକୁ ଚାଲିଗଲା ଅନନ୍ତ । ଟିକିଏ ହେଲେ ଆଗପଛ ହେଲାନାହିଁ, ଟିକିଏହେଲେ ବି ଡରିଲାନାହିଁ । ଥରକ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଭୟାତୁର ଆଖି ଟେକି ଚାହିଁଲାନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ରାତିରେ କୃଷ୍ଣବାବୁଙ୍କର ମୋଟେ ଭଲ ଭାବରେ ନିଦ ହେଲାନାହିଁ ! ବିଛଣା ଉପରେ ପଡ଼ି ସିଏ ଖାଲି ଏପଟ ସେପଟ ହେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଅନନ୍ତ ତେଣେ ପୁଲିସ୍ ହାତରେ କେତେ ନିର୍ଯାତନା ଭୋଗ କରୁଥିବ, ସେକଥା ଭାବି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର କଣ୍ଟକିତ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ସିଏ ଯେପରି ରହି ରହି ଗୋଟିଏ କରୁଣ କଣ୍ଠର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ବିଳାପଧ୍ୱନି ଶୁଣିବାକୁ ପାଉଥାନ୍ତି । ସେହି ଧ୍ୱନି ବାହାର ଜଗତର କୌଣସି ଧ୍ୱନି ନୁହେଁ, ଅନ୍ତରର ଗଭୀରତମ ପ୍ରଦେଶରେ କିଏ ଯେପରି ଖାଲି ବାହୁନି କାନ୍ଦିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ମୃତ୍ୟୁର ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ଅସହାୟା ମାଆର ଦୀନ ଆତୁର ଦିଓଟି ଆଖି ଯେପରି ତାଙ୍କ ହୃଦୟପ୍ରାନ୍ତର ସେପାଖରୁ ଉଙ୍କି ମାରି ଆସୁଥାଏ । ତାହାର ମୃତ୍ୟୁଶଯ୍ୟା ପାଖରେ ହିଁ ତ ସିଏ ତା'ଠାରୁ ଅନନ୍ତର ଦାୟିତ୍ୱ ନିଜେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଓଃ, ହତଭଗା ଅନନ୍ତ କାହିଁକି ଏପରି ଗୋଟାଏ କାମ କରି ବସିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ଏକ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଭାଗୀଦାର କରାଇଲା ?

ଘଟଣା ବେଳେବେଳେ ଠିକ୍ ଏହିପରି ବିଚିତ୍ର ହୋଇଥାଏ । ତାହାକୁ ଭାଗ୍ୟର ପରିହାସ ବୋଲି ବି କୁହା ଯାଇପାରେ । ଦୁଇଦିନ ପରେ ଘର ଭିତରେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁଖେଳୁ କୃଷ୍ଣବାବୁଙ୍କର ପିଲାମାନେ ହିଁ ହଜିଥିବା ଘଡ଼ିଟିର ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲେ । ବାକ୍‌ସଗୁଡ଼ିକ ଥାକଥାକ ହୋଇ ଥୁଆ ହୋଇଛି, ଘଡ଼ିଟି ତାହାରି ପଛପଟକୁ ଖସି ପଡ଼ିଥିଲା । ପିଲାମାନେ ନଇଁପଡ଼ି ଲୁଚିବାକୁ ଗଲାବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା ।

ତ୍ରୁଟି ସୁନନ୍ଦାଙ୍କର । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ରଖିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସିଏ ଘଡ଼ିଟିକୁ ହୁଏତ ବାକ୍‌ସ ଉପରେ ରଖି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ସିଏ କିମ୍ବା ଆଉକେହି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ବାକ୍‌ସଟିକୁ ଖୋଲିବା ସମୟରେ ଘଡ଼ିଟି ପଛପଟକୁ ଖସି ପଡ଼ିଛି ।

ଘଡିଟିକୁ ହାତରେ ଧରି ସୁନନ୍ଦା ଦେବୀ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ବସି ରହିଲେ କୃଷ୍ଣବାବୁ ଅଫିସ୍‌ରୁ ଘରକୁ ଫେରିବାଯାଏ ।

ପ୍ରହାରରେ ଜର୍ଜରିତ ଓ ଜ୍ୱରରେ ଅଚେତନ଼ ଅନନ୍ତ ଥାଇଥାଇ ଚିତ୍କାର କରୁଛି, "ନେଇନି, ବାବୁ ମୁଁ ନେଇନି !"

କୃଷ୍ଣବାବୁ ଓ ସୁନନ୍ଦା ଦେବୀ ତା'ପରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ତ୍ରୁଟି କରି ନାହାନ୍ତି । ନିଜେ ଥାନାକୁ ଯାଇ ତାକୁ ଘରକୁ ଆଣିଛନ୍ତି । ଚିକିତ୍ସକ ଡକାଇଛନ୍ତି, ନିଜେ ବରଫ-ବ୍ୟାଗ୍ ଦେଇ ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଚିପି ଧରିଚନ୍ତି; ତା'ର ଶୁଖିଲା ଆଉ ତାତିଲା ଓଠରେ ପାଣି ଢାଳିଛନ୍ତି, ପଥି ଢାଳିଛନ୍ତି । ତଥାପି, ଅନନ୍ତ ସାଷ୍ଟାମ ହୋଇ ବସିବା ବେଳକୁ ପନ୍ଦରଦିନ ଗତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଷୋଳ ଦିନ ସକାଳୁ ସେମାନେ ନିଦରୁ ଉଠି ଦେଖିଲେ, ଅନନ୍ତର ବିଛଣା ଖାଲି ପଡିଛି । ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗାଖଣ୍ଡିକ ଛଡ଼ା ଏହି ଦୁନିଆରେ ଥିବା ତା'ର ଏକମାତ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ନାଲିଆ ଗାମୁଛା ଖଣ୍ଡିକ ନେଇ ସିଏ ଚାଲିଯାଇଛି ।

କ୍ଷୋଭରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ ସୁନନ୍ଦା ଦେବୀ, "ଘରର ପିଲା ଭଳି ଆମେ ତାକୁ ଏତେ ସେବା ଯତ୍ନ କରି ଭଲ କଲୁଁ.....ସିଏ ଚାଲିଗଲା । କେଡେ ଅକୃତଜ୍ଞ ଟୋକାଟା ସତେ.....!"

—ବସନ୍ତକୁମାରୀ ଦେବୀ

ମତେ ଟିକେ ଆଗରୁ କହିଲନାହିଁ ?

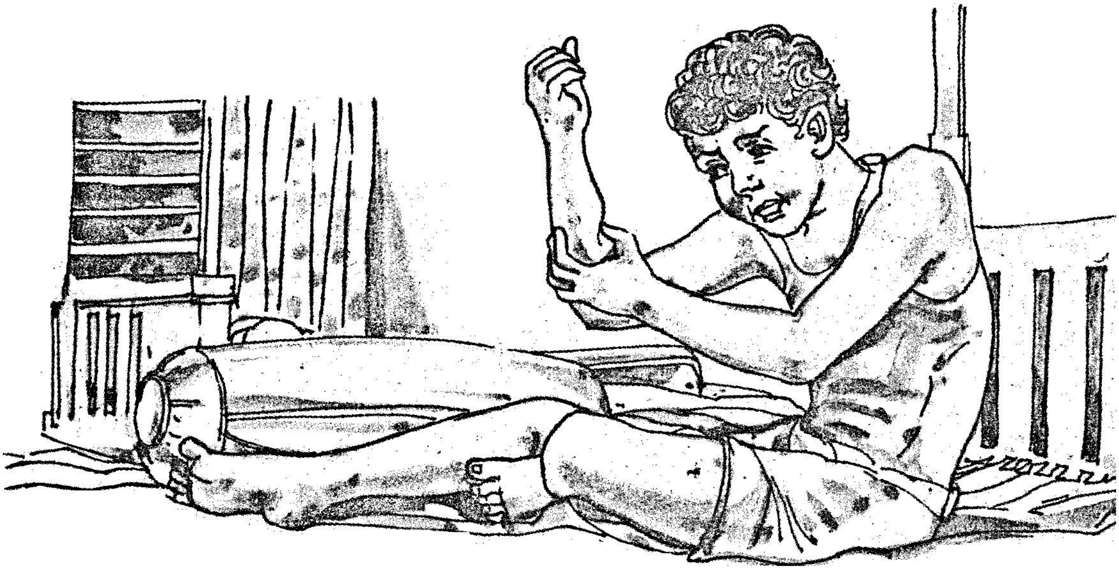

ପୀତୁକୁ ଆଜି ନିଦ ନାହିଁ । ଘରେ ସମସ୍ତେ ଶୋଇଲେଣି । ଦାଣ୍ଡ ଆଲୁଅ ଓ ବାଡ଼ି ଆଲୁଅ ଛଡ଼ା ଘରର ସବୁ ଆଲୁଅ ଲିଭିଲାଣି । ତା' ଘର ଆଲୁଅ, ମଧ୍ୟ ସେ ଲିଭେଇ ଦେଇଛି । ପାଖ ଖଟରେ ସାନଭାଇ ଗୋପ ଶୋଇଛି । ତାକୁ ନିଦ ଲାଗି ଗଲାଣି । ପୀତୁ କିନ୍ତୁ ଶୋଇନାହିଁ ।

ଦେହଯାକ ସବୁଆଡ଼େ ହାତ ମାରି ସେ ଦେଖୁଛି । କେଉଁଠି ଟିକିଏ ସାମାନ୍ୟ ଦରଜ କି କ'ଣ ଜଣା ପଡ଼ନ୍ତା ହେଲେ । ପେଟକୁ ଚିପିଲା । ମଝିରୁ ଚିପିଲା ଠିକ୍ ଅଛି । ହାଡ଼ ପାଖକୁ ଲଗେଇ ଦି' ପାଖରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ରୁପି ଦେଖିଲା; ସେଠି ବି ଦରଜ ନାହିଁ । ଗୋଡ଼ଯାକ ହାତ ମାରି ଚିପିଗଲା କେଉଁଠି କିଛି ଦରଜ କି ଜଖମ ନାହିଁ । କାଖ, ବାହା, ହାତ, କାନ୍ଧ, ଛାଡ଼ି ସବୁ ମଧ୍ୟ ଚିପିଲା । କୁଆଡେ କିଛି ଟିକିଏ ବି ଦରଜ କି ଜଖମ ନାହିଁ ।

ମନେ ମନେ କହିଲା, "ଧେତ୍, ଦିହତାଯାକ କୋଉଠି ହେଲେ କିଛି ଟିକେ ଦରଜ ଥାଆନ୍ତା, କି କୋଉଟା ଟିକେ ବିନ୍ଧନ୍ତା ହେଲେ !" ଏତେ ପିଲାଙ୍କୁ ଜର ହେଉଛି, ସର୍ଦ୍ଦି ହେଉଛି; ସ୍କୁଲକୁ ଆସୁନାହାନ୍ତି । ତା' ବେଳକୁ କିଛି ନାହିଁ । କ'ଣ କରିବ ସେ ? ଦାନ୍ତ ମୂଳଯାକ ଚିପିଗଲା । ଗୋଟିଏ ହେଲେ କେହି ଦରଜ ହୋଇନାହିଁ କି ହଲୁନାହିଁ କି କେଉଁଠି କିଛି ନାହିଁ ।

ତେବେ କାଲି ସେ କ'ଣ କହି ଘରେ ରହିବ ? ତା'ର ଜମା ମନ ନୁହେଁ କାଲି ସ୍କୁଲ ଯିବାକୁ । ଘରେ ମରଦ ଟୋକା ଏକା ଜେଜେବାପା ଅଛନ୍ତି । ବାପା ନାହାନ୍ତି । ଅସୁବିଧା ଖାଲି ମାଆ । ସେ ନିଶ୍ଚେ କହିବେ, "ଯା' ସ୍କୁଲକୁ । ଘରେ ବସି କ'ଣ କରିବୁ । ଖାଲି ବୁଲିବୁ । ଖରାରେ ବୁଲିଲେ ଦେହ ଖରାପ ହେବ । ସ୍କୁଲକୁ ନଯାଇ ଘରେ ରହିବୁ କାହିଁକି ?"

ମାଆଙ୍କୁ ଆଦୌ ଠକାଇ ହେବନାହିଁ । ପେଟ କଅଣ ହେଉଛି ବୋଲି କହିଲେ ଚଳନ୍ତା ଯେ, ମାଆ କହିବେ ତେବେ ଏ ବେଳା କିଛି ଖାଆନା । ନଖାଇ କିମିତି ରହିହେବ ? ଖାଲି ଭୋକ କରିବ ।

ଦାନ୍ତ ବିନ୍ଧୁଛି ବୋଲି କହିଲେ ମାଆ କହିବେ, "ପାଟି ଦେଖେଇଲୁ କୋଉ ଦାନ୍ତଟା ବିନ୍ଧୁଛି ?" ଥରେ ଟିକେ ଦରଜ ହୋଇଥିଲା ଯେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଦାନ୍ତ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପାଖକୁ ବାହାରିଲେ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ସେଇଆ କରିବେ । ଦାନ୍ତ ଡାକ୍ତର ଦେଖିଲେ କହିବେ, "ନା, କିଛି ହେଇନାହିଁ ।"

ଏତିକି ବେଳକୁ ଡାହାଣ ପାଦ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି ନଖ ସନ୍ଧିରେ କ'ଣ ଟିକେ ବିନ୍ଧିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ପୀତୁ ଉଠି ବସି ଆଙ୍ଗୁଠିକି ଚିପିଲା । ସତରେ ତ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଟିକେ ଦରଜ ଲାଗୁଛି । ପୀତୁକୁ ଗୋଟାଏ ସୁବିଧା ମିଳିଗଲା । ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କରିନେଲା, ସିଏ କାଲି ସକାଳୁ ନଉଠି ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରହିବ । ମାଆ ଆସି ଡାକିଲେ ସକେଇ ସକେଇ କହିବ, "ମାଆ, ମୋ' ଡାହାଣ ପାଦ ଆଙ୍ଗୁଠି କଣରେ ଗୋଟାଏ କ'ଣଟାଏ ହୋଇଛି ଯେ ଭାରି ବିନ୍ଧୁଛି । ମୁଁ ଆଦୌ ତଳେ ପକାଇ ପାରୁନାହିଁ ସେ ପାଦକୁ । ମଧୁଆକୁ କହ ମତେ କାଖେଇ କରି ପଦାକୁ ନଉ, ମୁଁ ଦାନ୍ତ ଘଷିବି ।"

ମାଆ ନିଶ୍ଚେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବେ । କହିବେ, "ଉଠିଲୁ ଦେଖିବା କ'ଣ ହେଉଛି ।"

ସିଏ ଯେମିତି ସେ ବୁଢା ଆଙ୍ଗୁଠିଟାକୁ ଧରିବେ, ମୁଁ "ବାପାଲୋ, ମାଆଲୋ, ଛାଡ଼ିଦେ' ଲୋ ମାଆ !" କହି କାନ୍ଦି ଉଠିବି । ମାଆ ମତେ ଉଠେଇ କରି ବସେଇବେ । ମୋତେ କୋଳରେ ଶୁଆଇ ଦେଇ "ମୋ' ବାପାର କ'ଣ ହେଲା ଲୋ" କହି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବେ । ମୋ' ହାତ ଧରି ଆସ୍ତେ ଉଠିବାକୁ କହିବେ । ମୁଁ ଉଠି ସେ ଗୋଡ଼ଟା ତଳକୁ ଲଗେଇଲା ବେଳକୁ ପାଟି କରିବି, ଛୋଟେଇ ଛୋଟେଇ ଚାଲିବି । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା କଲେ ଭଲ ହେବ । କହିବି, "ମାଆ, ଖାଲି ବୁଢା ଆଙ୍ଗୁଠି ଦରଜ ବୋଲି ମୁଁ ସିନା କହୁଥିଲି । ସେହି ପାଦର ଗୋଇଠିଟା ମଧ୍ୟ ଭାରି ଦରଜ, ଆଦୌ ଚାଲି ପାରୁନାହିଁ । ମାଆ ଧରିଧାରି କରି ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲାରୁ "ଆଃ, ଓଃ, ରଇଥା ଟିକିଏ ! ବାପା ଲୋ ! ମୋ' ପାଦ କ'ଣ ହୋଇଯାଉଛି ମାଆ, ହେଇଟି ବାଡ଼ସୁଆ ଘରଟା ବି ଟଣ୍‌ଟଣ୍‌ ମାରିଦେଉଛି !" ବୋଲି ପାଟି କରିବି ।

ମାଆ ନିଷ୍ଚୟ ବୁଝିବେ ଯେ ମୋ' ଗୋଡ଼ ଭଲ ନାହିଁ କି ମୁଁ ଆଦୌ ଚାଲି ପାରୁ-ନାହିଁ । ତେଣୁ ମାଆ ନିଷ୍ଚୟ କହିବେ, "ଥାଉ ତେବେ, ଆଜି ତୁ ଆଉ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଆନା ।"

"ସ୍କୁଲ ଯିବା ବେଳ ହେବ । ତା'ପରେ ଭାରି ମଜା । ମନଇଚ୍ଛା ଖେଳିବି । ନାହାକିଆ ବଣରେ କେତେ ପ୍ରକାର କୋଳି ପାଚିଛି । ଦୁଧ କୋଳି, ଭଇଁଚ କୋଳି, ଶଗଡବାଟୁଆ କୋଳି, ବେତ କୋଳି କେତେ ପାଚିଥିବ । କାଲି ଦିନଟାଯାକ କୋଳି-ଖିଆରେ କଟିବ । କି ମଜା !"

ପୁଣି ମନେ ପଡିଗଲା, "ମଲା ଯା ! ମୁଁ ପରା ମାଆଙ୍କ ପାଖରେ ପେଖନା କରିବି ମୋ' ପାଦ ଅଖଞ୍ଜ, ଆଉ ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ଚାଲି ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ? ଆଉ କୋଳି ଖାଇବାକୁ ଯିବି କିମିତି ?"

"ଧେତ୍‌, ମୋ'ର ଜମା ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ । କ'ଣ କହିଲେ ତେବେ ମାଆ ସତ ବୁଝିବେ ଓ ମୁଁ ମନଇଚ୍ଛା ଖେଳି ପାରିବି ?"

"ଆଚ୍ଛା, ଦେହ କଥା ସିନା ଇମିତି ଚଳିବନାହିଁ । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଉପାୟ କଲେ ! ଦାନ୍ତରେ ଡାହାଣ ହାତ ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠିଟାକୁ ଜୋରରେ କାମୁଡ଼ିଦେବି ଯେ ଲାଲ୍‌ ପଡି ଫୁଲିଯିବ । ମାଆଙ୍କୁ କହିବି କିଏ ଗୋଟାଏ କାମୁଡ଼ି ଦେଲା । କିଏ କାମୁଡ଼ିଲା ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ଔଷଧ ବାଛୁ ବାଛୁ ବେଳ ଡେରି ହୋଇଯିବ । ମାଆ କହିବେ, ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ତ

ବିନ୍ଧୁଥିବ, କିମିତି ଲେଖାଲେଖି କରିବୁ ? ନ ଯା' ତେବେ ସ୍କୁଲକୁ ଆଜି । କାମୁଡିଲେ ଟିକେ କାଟିବ ସତ, ହେଲେ ଠିକ୍ କାମକୁ ପାଇବ ।''

ଏତିକି ଭାବି ଠିକ୍ କରିଛି କି ପୀତୁକୁ କେତେବେଳେ ନିଦ ହୋଇଗଲା । ସକାଳ ହେଲା । ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ବେଳକୁ ରାତିର ବିଚ୍ଛୁର ସବୁ ମନେ ପଡିଲା । କ'ଣ କରିବ ତେବେ ? ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠିକି ପାଟିରେ ପୁରେଇ ଥିରି କରି କାମୁଡିଲା । ଦେଖିଲା ବେଶ୍ କାଟୁଛି । ଆଙ୍ଗୁଠିକି ପାଟିରୁ କାଢିନେଲା । ଆଉ କ'ଣ କରିବ ବୋଲି ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା । କିନ୍ତୁ ଟିଗୋଟାଏ ସୁବିଧା କଥା ଜମା ମନୁକୁ ଆସିଲାନାହିଁ । ସିଏ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ହାତଟାକୁ ଖଟ ଉପରେ ବାଡେଇଦେଲା । ଖଟ ଧାରରେ କଣ୍ଟାଟାଏ ବାହାରିଥିଲା । ତା' ମୁନଟା କହୁଣୀ ପାଖକୁ ଗଳିଯାଇ ଖଣ୍ଡିଆଟାଏ ହୋଇଗଲା । ପୀତୁକୁ ଭାରି କାଟିଲା । ହାତ ମାରି ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ରକ୍ତ ବୋହୁଛି । ପୀତୁକୁ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଗଲା ।

ସିଏ ବଡ ପାଟି କରି ଡାକ ପକାଇଲା, ''ମାଆ ଲୋ । ସାପଟାଏ । ମତେ ସାପ କାମୁଡିଦେଲା ।''

ସାପ ନାଆଁ ଶୁଣି ମାଆ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ।'' କିରେ କୋଉଠି ? କୋଉଠି କାମୁଡ଼ିଲା ? ସାପ କୋଉଠୁ ଆସିଲା ଘର ଭିତରକୁ ? ଦେଖେଇ କୋଉଠି କାମୁଡ଼ିଛି ।''

ମାଆ ଦେଖିଲେ ପୀତୁର ବାଆଁ କହୁଣୀ ପାଖରେ ଦାନ୍ତଟାଏ ଗଳି ଗଲାଭଳି ସାନ ଖଣ୍ଡିଆଟିଏ ହୋଇଛି । ରକ୍ତ ବାହାରୁଛି । ତାଙ୍କ ଦେହ କ'ଣ ହୋଇଗଲା । ସିଏ "ବାପା, ବାପା" ବୋଲି ଡାକ ପକାଇଲେ । ଧରମା ଚାକର ଧାଇଁ ଆସିଲା । ପୀତୁର ଜେଜେ-ବାପା ଶରତବାବୁ ମଧ୍ୟ ଆସିଗଲେ । ବିଛଣା ତଳ, ଘର ଚାରିପାଖ, କଣ, ଖଟତଳ ସବୁଆଡ଼ ଖୋଜାଗଲା । ସାପ ମିଳିଲାନାହିଁ ।

ଜେଜେ ପଚାରିଲେ ପୀତୁକୁ—

"ହଇରେ ପୀତୁ, ତୁ ସତେ ସାପକୁ ଦେଖିଛୁ ?"

"ହଁ ଜେଜେ । ଏଇ ଦୁଆର ବାଟେ ଲହଲହ ହୋଇ ବାରି ଆଡ଼କୁ ପଳେଇଲା ।"

କ'ଣ କରାଯାଏ ଏବେ ? ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଗାଡ଼ୀଟାଏ ଡକା ହୋଇ ପୀତୁକୁ ଅଲେଖବାବୁ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପାଖକୁ ନିଆଗଲା ।

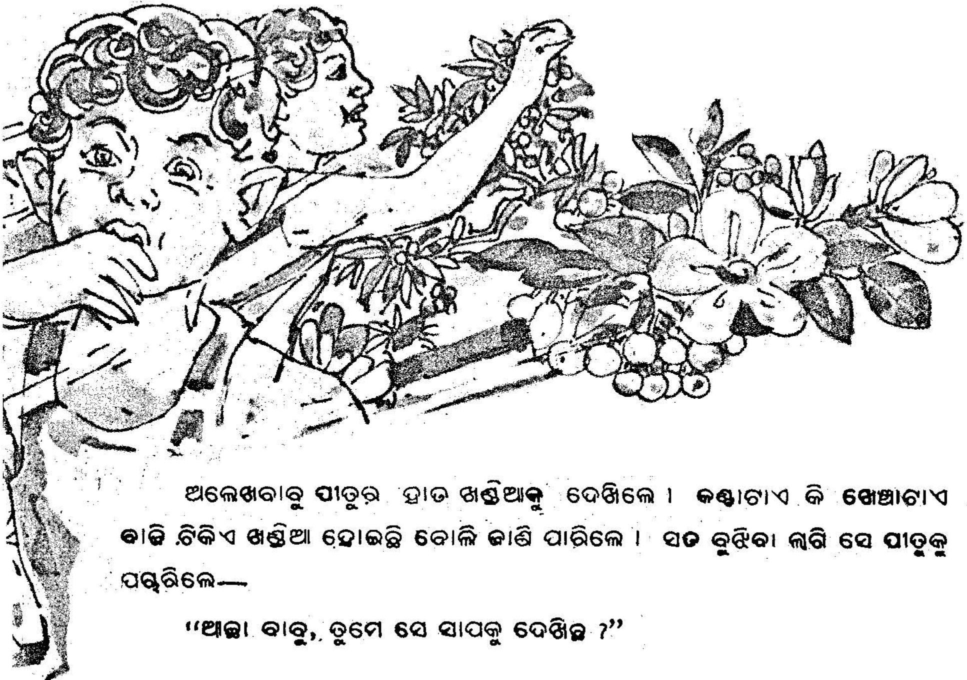

ଅଲେଖବାବୁ ପୀତୁର ହାତ ଖଣ୍ଡିଆକୁ ଦେଖିଲେ । କଣ୍ଟାଟାଏ କି ଖୋଞ୍ଚାଟାଏ ବାଜି ଟିକିଏ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇଛି ବୋଲି ଜାଣି ପାରିଲେ । ସତ ବୁଝିବା ଲାଗି ସେ ପୀତୁକୁ ପଚାରିଲେ—

"ଆଚ୍ଛା ବାବୁ, ତୁମେ ସେ ସାପକୁ ଦେଖିଛ ?"

"ହଁ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଦେଖିଛି ।"

"ଆଗ ପାଖ ନା ପଛ ପାଖ ?

"ପଛ ପାଖ ଆଜ୍ଞା । ସାପଟା ବାହାର ଆଡକୁ ମୁହଁ କରି ପଳାଇ ଯାଉଥିଲା ।"

"ସାପର କେତେଟା ଗୋଡ ?"

"ଚାରିଟା ଆଜ୍ଞା । ଆଗ ଦିଇଟା ମତେ ଦିଶୁନଥିଲା । ପଛ ଦିଇଟା ମୁଁ ଦେଖିଛି । ପଛ ଗୋଡରେ ସେ ଖପଖପ ହୋଇ ଡେଇଁଗଲା ଆଜ୍ଞା ।"

ଡାକ୍ତରବାବୁ ଟିକିଏ ତୁଳାରେ ଟିଙ୍କଚର୍ ଆଇଡିନ୍ ବୁଡାଇ ପୀତୁର ଖଣ୍ଡିଆ ସ୍ଥାନ ପୋଛି ଦେଇ ତା' ମାଆଙ୍କୁ କହିଲେ.....

"ବୁଝି ପାରିଲେ ତ ? ପୁଅକୁ ଗୁରିଗୋଡ଼ିଆ ସାପ କାମୁଡ଼ିଛି । ତାକୁ ଘରକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ । ମୁଁ ଔଷଧ ଦେଇଛି, ଭଲ ହୋଇଯିବ ।" ମାଆ ଓ ଜେଜେ ପୁଅକୁ ଘେନି ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ବେଳ ଡେରି ହୋଇ ଯାଇ ଥିବାରୁ ପୀତୁ ଆଉ ସ୍କୁଲକୁ ଗଲାନାହିଁ ।

ମାଆଙ୍କ ମନ କିନ୍ତୁ ବୁଝୁ ନଥାଏ । ସିଏ ଯାଇ ପୀତୁର ଖଟଧାରରେ ହାତ ମାରିଲା ବେଳକୁ ଜାଣିଲେ ଗୋଟାଏ କଣ୍ଟା ବାହାରିଛି । ସେଥିରେ ଟିକିଏ ରକ୍ତ ବି ଲାଗି ଶୁଖି ଯାଇଛି କି କ'ଣ ? ହାତ ମାରିଲାରୁ ହାତରେ ଲାଗି ଆସିଲା ଶୁଖିଲା ନାଲି ଛିଟା ଟିକିଏ । ସିଏ ବୁଝି ପାରିଲେ କଥାଟା କ'ଣ ।

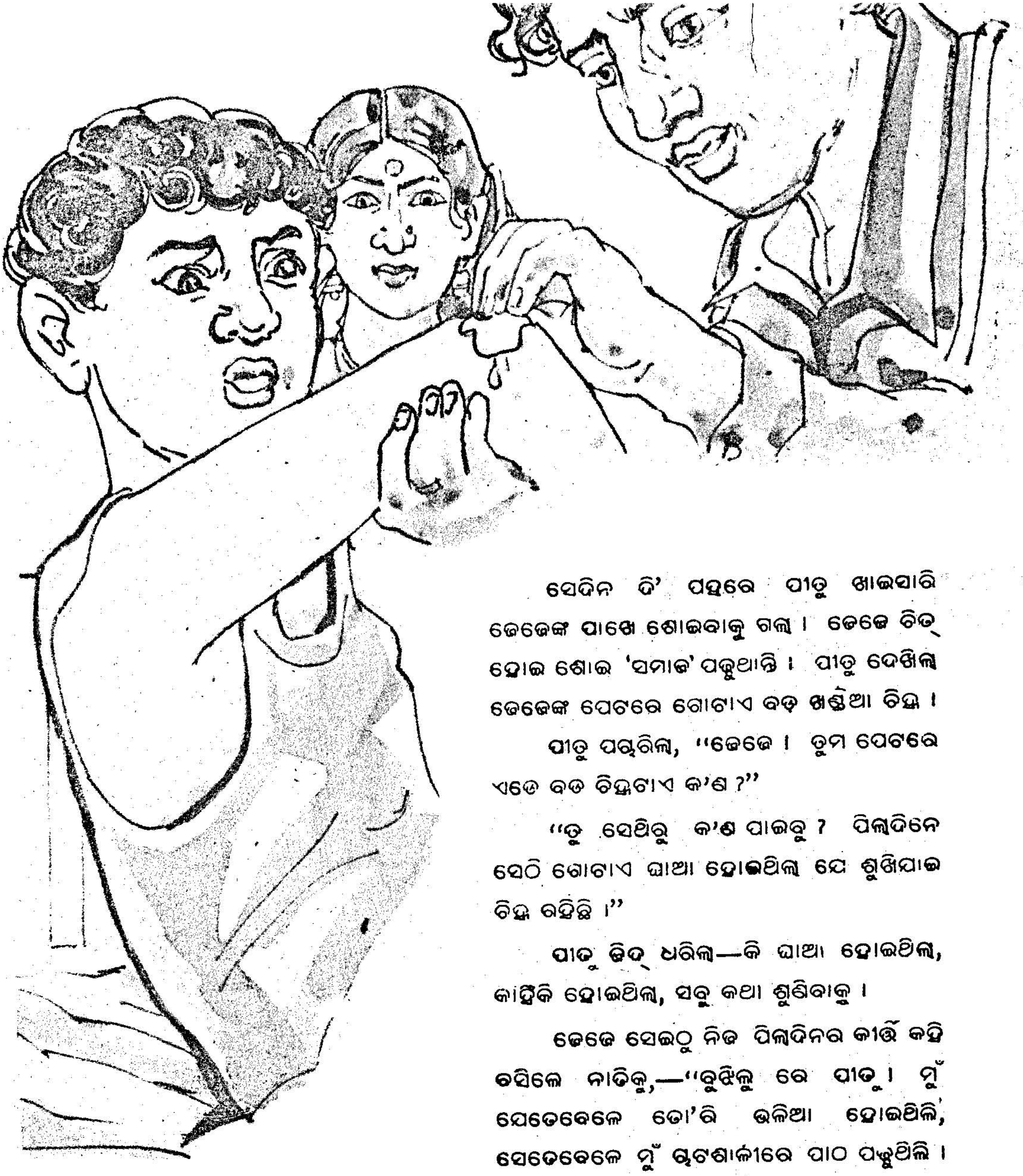

ସେଦିନ ଦି' ପହରେ ପୀତୁ ଖାଇସାରି ଜେଜେଙ୍କ ପାଖେ ଶୋଇବାକୁ ଗଲା । ଜେଜେ ଚିତ୍ ହୋଇ ଶୋଇ 'ସମାଜ' ପଢୁଥାନ୍ତି । ପୀତୁ ଦେଖିଲା ଜେଜେଙ୍କ ପେଟରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଖଣ୍ଟିଆ ଚିହ୍ନ ।

ପୀତୁ ପଚାରିଲା, "ଜେଜେ ! ତୁମ ପେଟରେ ଏଡେ ବଡ ଚିହ୍ନଟାଏ କ'ଣ ?"

"ତୁ ସେଥିରୁ କ'ଣ ପାଇବୁ ? ପିଲାଦିନେ ସେଠି ଗୋଟାଏ ଘାଆ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଶୁଖିଯାଇ ଚିହ୍ନ ରହିଛି ।"

ପୀତୁ ଜିଦ୍ ଧରିଲା—କି ଘାଆ ହୋଇଥିଲା, କାହିଁକି ହୋଇଥିଲା, ସବୁ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ।

ଜେଜେ ସେଇଠୁ ନିଜ ପିଲାଦିନର କୀର୍ତ୍ତି କହି ବସିଲେ ନାତିକୁ,—"ବୁଝିଲୁ ରେ ପୀତୁ ! ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ତୋ'ରି ଭଳିଆ ହୋଇଥିଲି, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଚାଟଶାଳୀରେ ପାଠ ପଢୁଥିଲି । ଜଣେ ମାଷ୍ଟର ଥାଆନ୍ତି ଯେ ପାଠପଢା ନ କରିଥିଲେ

ଘରି ମାଡ ଦିଅନ୍ତି । ମୁଁ ଦିନେ ପଢ଼ା କରି ଯାଇ ନଥିଲି । ସିଏ ମତେ ନିର୍ଧୂମ୍ ପିଟିଲେ ବେତ ବାଡ଼ିରେ । ମୁଁ ସେଇଠୁ ନିୟମ କରି ଘରକୁ ଆସିଲି ଆଉ ଜମା ଚାଟଶାଳୀକୁ ଯିବିନାହିଁ ବୋଲି । ହେଲେ ଦେହ ଭଲ ଥିଲେ ତ ବାପା ନେଇ ନିଶ୍ଚେ ସ୍କୁଲରେ ଛାଡ଼ିବେ । ନଗଲେ ବାପା ବି ମାରିବେ । ମୁଁ କ'ଣ କଲି ନା ତା' ଆରଦିନ ସକାଳୁ ବହି ବସ୍ତାନି ଧରି ଚାହାଳୀକୁ ଯାଉଛି ବୋଲି କହି ସିଧା ଚାଲିଲି ପଠାଣବାଗ ତୋଟାକୁ ।

ସେଠି ଗୋଟାଏ ଭାଲିଆଗଛ ଥାଏ। ସେଥିରେ ଫୁଲ ଫଳ ଲଦି ହୋଇଥାଏ। ମୁଁ ଜାଣିଥାଏ ଭାଲିଆ ଫୁଲ ଉଡିଲେ ତା'ର ଆଂଶୁ ଲାଗି ଦେହ ଫୁଲିଯାଏ। ଭାଲିଆ କ୍ଷୀର ଦେହରେ ଲାଗିଲେ ଘାଆ ହୋଇଯାଏ। ମୁଁ ଭାଲିଆ ଗଛରେ ଚଢ଼ି ତା' ଫୁଲ ଖାଇଲି। ଭାଲିଆ ଫଳ ଛିଣ୍ଡେଇ ତା' ଡେମ୍ଫରୁ ଯେଉଁ କ୍ଷୀର ବାହାରିଲା, ତାକୁ ଆଚ୍ଛା କରି ପେଟଯାକ ବୋଳିଲି ଯେପରି ପେଟଯାକ ଘାଆ ହୋଇଯିବ। ପେଟରେ ଘାଆ ହେଲେ ବାପା ଆଉ ଗୃହାଳୀକି ଛାଡିବେନାହିଁ କି ମୁଁ ମାଡ ବି ଖାଇବିନାହିଁ।

"ସତକୁ ସତ ପେଟଯାକ ଘାଆ ହୋଇଗଲା। ଗୃହାଳୀ ଯିବା ବନ୍ଦ ହେଲା। ଚାରିମାସ କାଳ ଘରେ ପଡିଲି। କେତେ ଔଷଧ ଦିଆ ହେଲାରୁ ଘାଆ ଶୁଖିଲା। ସେଇ ଚିହ୍ନ ଏବେଯାଏ ପେଟରେ ଅଛି।"

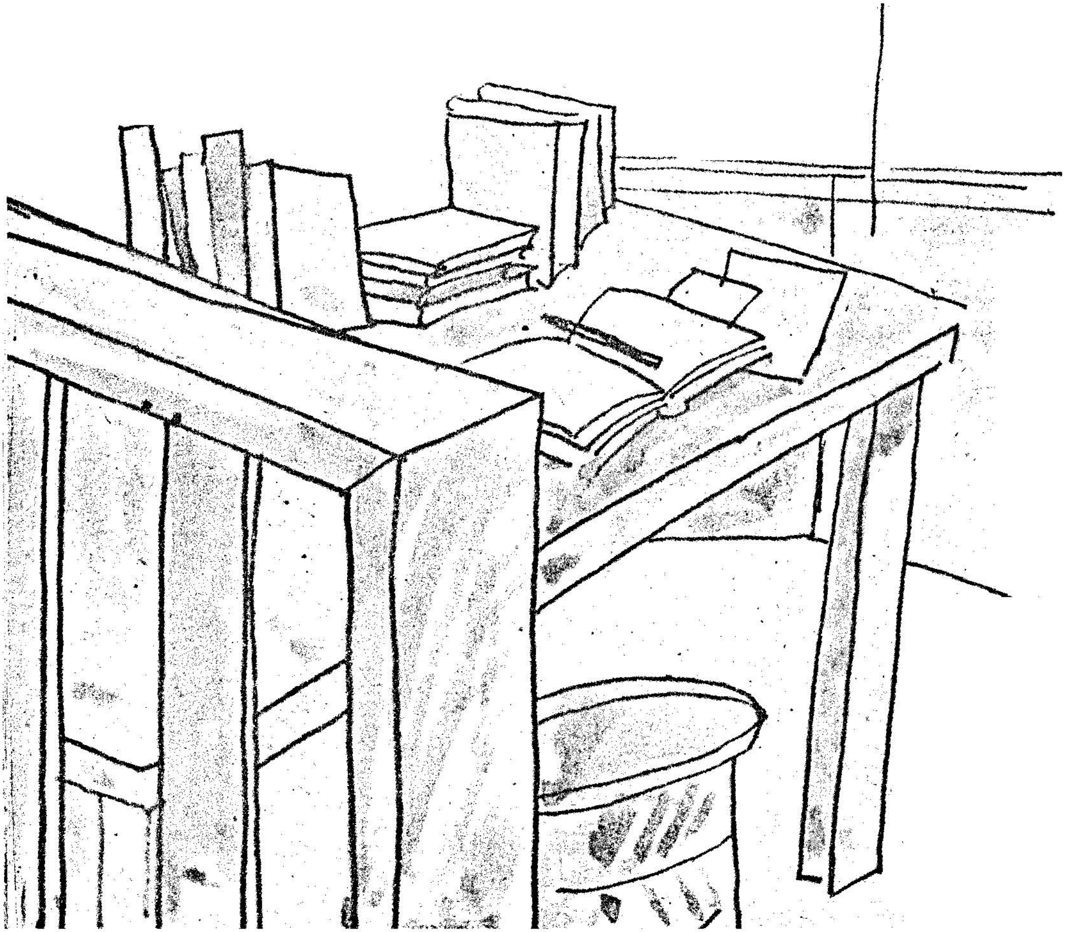

ଜେଜେଙ୍କ କାହାଣୀ ଶୁଣି ପୀତୁ କହିଲା—

"ଜେଜେ । ମତେ ଟିକେ ଆଗରୁ ଏକଥା କହିଲନାହିଁ ?"

ଜେଜେଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଏତେବେଳେକେ ପଶିଲା ପୀତୁ କାହିଁକି ସକାଳୁ ଏପରି ପେଖନା କରୁଛି ।

ସିଏ କହିଲେ, "ଆରେ ପୀତୁ, ସେ ତୋଟା ନାହିଁ କି ସେ ଭାଲି ଆଗଛ ବି ନାହିଁ । ମୋ' ସୁନା ବାବୁଟି ପର ! ତୋ' ସୁନ୍ଦର ଦେହକୁ ତୁ କେବେହେଲେ ଅସୁନ୍ଦର କରିବୁନାହିଁ । ଏକଥା ମନେ ରଖିଥା' ।"

—ନନ୍ଦକିଶୋର ରଥ

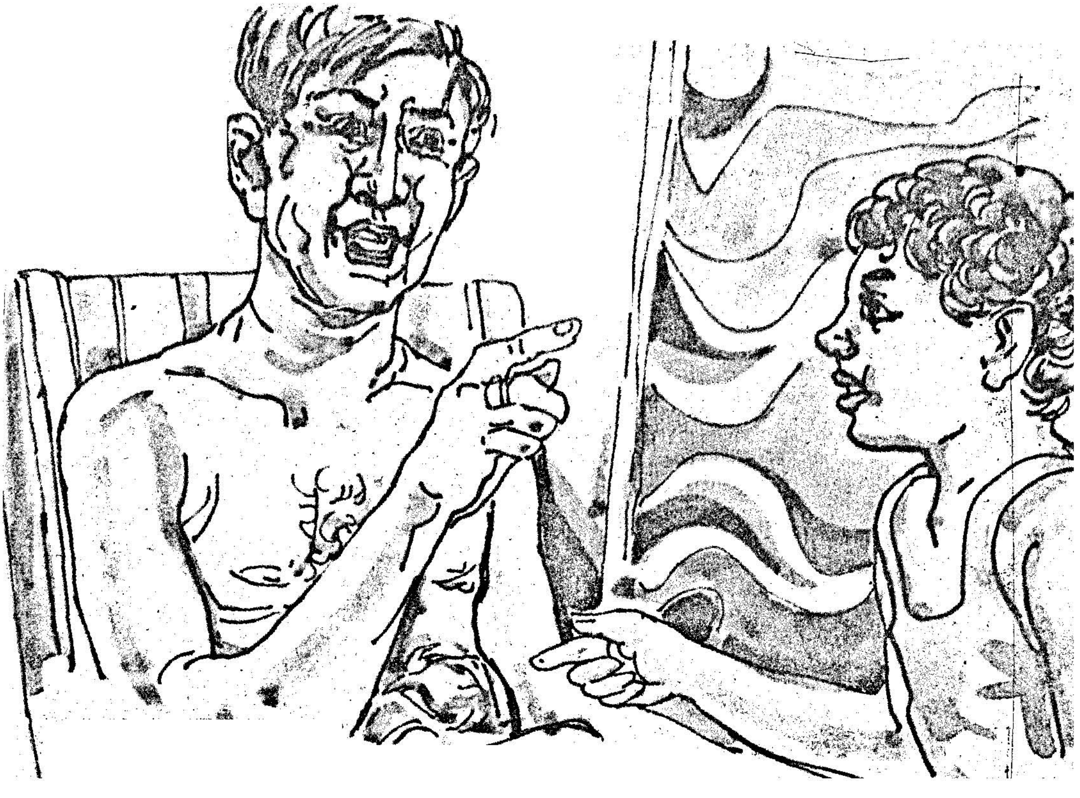

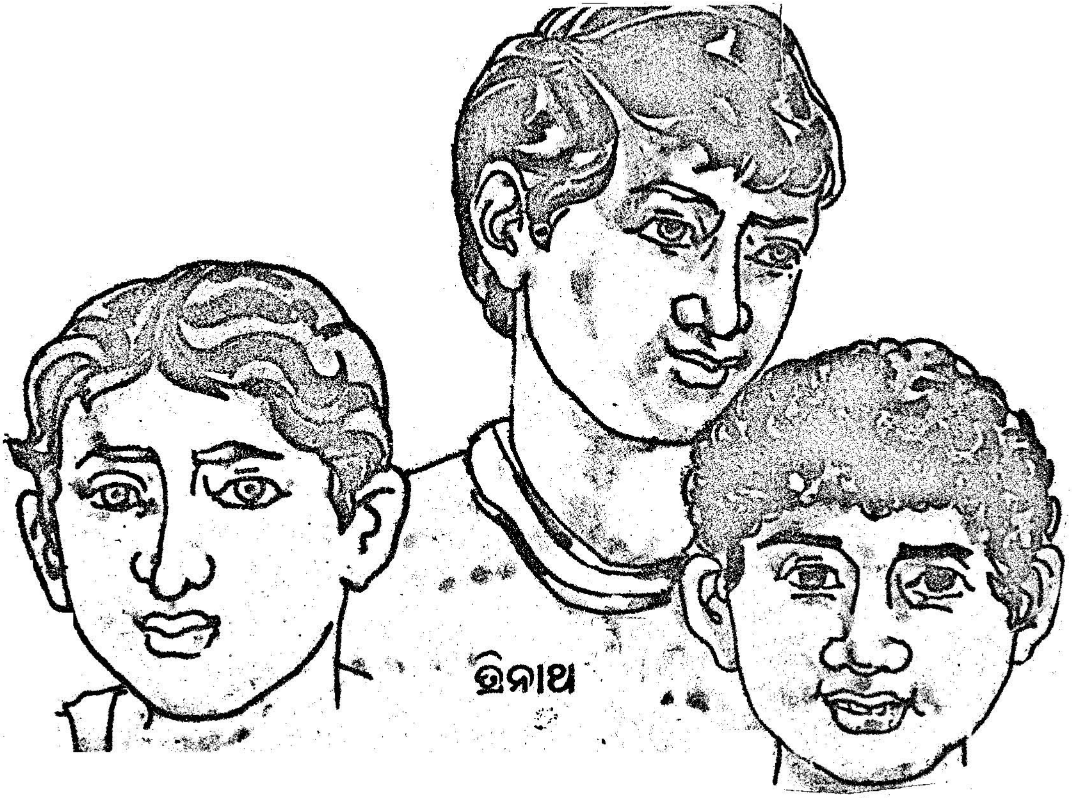

ତ୍ରିନାଥ

ପିଲାଟିଏ ଜନ୍ମ ହେଲେ ପ୍ରଥମେ ତା'ର ଗୋଟିଏ ନାମ ଦିଆଯାଏ। ତା' ପରେ ସେ ହସି, କାନ୍ଦି, ଖେଳି, ବୁଲି ବଡ଼ ହୁଏ, ପାଠ ପଢେ, ପରୀକ୍ଷା ଦିଏ। ପରୀକ୍ଷାରେ କିଏ ପାସ୍ କରେ, କିଏ ଫେଲ୍ ହୁଏ। ମରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା' ଜୀବନରେ ଏହି ପରୀକ୍ଷା ଲାଗି ରହିଥାଏ,—ତା' ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ପାସ୍ ବା ଫେଲ୍ ମଧ୍ୟ। ଯିଏ ପାସ୍ କରେ, ସିଏ ହସେ, ଅନ୍ୟକୁ ହସାଏ। ସିଏ ମରିଗଲେ ଅନ୍ୟମାନେ ତା' ପାଇଁ କାନ୍ଦନ୍ତି; ଝୁରି ହୁଅନ୍ତି; ତାକୁ ସବୁବେଳେ ମନେ ପକାଉଥାନ୍ତି। ଜୀବନ-ପରୀକ୍ଷାରେ ଯିଏ ଫେଲ୍ ହୁଏ, ସିଏ ତ କାନ୍ଦେ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବି କନ୍ଦାଏ।

ସେହିପରି ଆମେ ଆମ ଗପଟିର ଆଗ ଗୋଟିଏ ନାମ ଦେବା।

କି ନାମ ?

ଏହାର ନାମ ତ୍ରିନାଥ ଦିଆଯାଉ। କାରଣ, ଗପଟି ହେଉଛି ତିନି ନାଥଙ୍କର ସମାହାର.—ଉମାନାଥ, ରମାନାଥ ଓ ଦୀନନାଥ।

ତିନୋଟିଯାକ ପିଲା ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମର । ନିପଟ ମଫସଲ ଗ୍ରାମ । ସେମାନଙ୍କର ବୟସ ପ୍ରାୟ ସମାନ ହେବ । ପୁଣି ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲକୁ ପଢିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି, ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢନ୍ତି । ଏକାଠି ଖେଳନ୍ତି, ବୁଲନ୍ତି । ଗପ ସପ, ହସ ପରିହାସରେ ଦିନ କଟିଯାଏ ।

ସେମାନେ ସ୍କୁଲରେ ଭଲ ପଢନ୍ତି । ସବୁ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦର କରନ୍ତି, ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ୟ ପିଲାଏ ବି ଖାତିର କରନ୍ତି ।

ସେବର୍ଷ ଝଡ଼ ତୋଫାନ ହେଲା । ସ୍କୁଲଘର ଭାଙ୍ଗି ପଡିଲା । କେତେ ଦିନ ପଢାପଢି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ ?

ତା'ପରେ ସବୁ ଠିକ୍ ମୁତାବକ ଚାଲିଲା ।

ପୁଣି ପରୀକ୍ଷା ସମୟ ଆସିଗଲା । ଛାତ୍ର ନେତାମାନେ ସବୁ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ମତାଇଲେ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଖକୁ ଦରଖାସ୍ତ ଦିଆଗଲା—ପରୀକ୍ଷା ଦୁଇ ମାସ ଘୁଞ୍ଚାଇ ଦିଆଯାଉ । ସମସ୍ତେ ଧରି ନେଇଥିଲେ, ସେହିମାନଙ୍କର କଥା ହିଁ ରହିବ । ଦୁଇ ମାସ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା ଅନ୍ତତଃ ମାସେ ନିଶ୍ଚୟ ଘୁଞ୍ଚିଯିବ ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପିଲାମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଲେ, ପରୀକ୍ଷା ସମୟ ଘୁଞ୍ଚାଇଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ଦୁଇ ମାସ ନୁହେଁ । ପହିଲା ତାରିଖରେ ନୋଟିସ୍ ବାହାରିଲା, ଆସନ୍ତା ପନ୍ଦର ତାରିଖରେ ପରୀକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହେବ ।

ପିଲାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭାବନା ଖେଳିଗଲା । ଆଉ ମାତ୍ର ପନ୍ଦରଟା ଦିନ ! ପଢା-ପଢି କେଉଁଦିନ କରିବୁ ? ପରୀକ୍ଷା କିପରି ଦେବୁ ? ପଢୁଛୁ ତ ପରୀକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ; ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ ନକଲେ ଘରେ ନିନ୍ଦା, ସ୍କୁଲରେ ନିନ୍ଦା, ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ବାଟ ଚାଲିବା ମଧ୍ୟ ସହଜ ହେବନାହିଁ ।

ଯାହା ହେଉ, ସବୁ ପିଲା ନିଜ ନିଜ ଉପାୟରେ ଲାଗିଗଲେ, ପଢାପଢିରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଲେ, ଜଣକ ସହିତ ଅନ୍ୟର ଦେଖାସାକ୍ଷାତ ଅତି କମ୍ ମିଳିଲା । ଖେଳବୁଲ ହସ କଉତୁକ ପାଇଁ ଆଉ ସମୟ କାହିଁ ? ଯେକୌଣସି ମତେ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ କରିବାକୁ ହେବ,—ସମସ୍ତଙ୍କର ସେଇ ଏକମାତ୍ର ଚିନ୍ତା ।

ତ୍ରିନାଥ ମଧ୍ୟ ଏଥିରୁ ବାଦ୍ ଗଲେନାହିଁ ।

ଉମାନାଥ ଦେଖିଲା, ପନ୍ଦରଟା ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ବହି ପଢି ଶେଷ କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ଗଣିତ, ସାହିତ୍ୟ, ବିଜ୍ଞାନ,—ପୁଣି ସଂସ୍କୃତ, ଇଂରାଜୀ, ତା' ଉପରେ ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନ,—ଇତିହାସ, ଭୂଗୋଳ, ଏହି ସପ୍ତସାଗରକୁ ସିଏ ପାର ହେବ କିପରି ? ତା'ର ଧାରଣା ହେଲା, ଦୈବୀ ଶକ୍ତିର ସାହାଯ୍ୟ ନନେଲେ ମଣିଷ ନିଜର ସୀମାବଦ୍ଧ ଶକ୍ତିରେ ଏହା କେବେ କରି ପାରିବନାହିଁ ।

ଉମାନାଥ ଟିକିଏ ଧର୍ମପ୍ରାଣ,—ବାବାଜୀ ଭକ୍ତ । ସେ କେତେ ସାଧୁ ଓ ମାଆଙ୍କର ଛବି ତା' ପଢାଘରେ ଟାଙ୍ଗିଛି । ପ୍ରତିଦିନ ପୂଜା କରେ । ସ୍କୁଲକୁ ଯିବା ଆଗରୁ ସେହି ଛବିମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରେ, ମନେମନେ ସ୍ତବ ସ୍ତୋତ୍ର ପାଠ କରେ । ତା'ର ବିଶ୍ୱାସ, ସିଏ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଥମ ହୋଇ ଆସୁଛି, ଏହି ସାଧୁ ସନ୍ୟାସୀ ମାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ହିଁ ସିଏ ତାହା କରି ପାରୁଛି ।

ଯାହା ହେଉ, ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ମହାଚିନ୍ତାରେ ପଡିଥିବା ବେଳେ ଉମାନାଥ ଖବର ପାଇଲା ଯେ, ଜଣେ ସାଧୁ ଆସି ତାଙ୍କ ଗ୍ରାମ ମୁଣ୍ଡ ଝଙ୍କାଳିଆ ବରଗଛ ମୂଳରେ ଆସ୍ଥାନ ଜମାଇଛନ୍ତି । ସେ ଭାବିଲା, ଏହା ହେଉଛି ତା'ପ୍ରତି ଭଗବାନଙ୍କର ଅପାର କରୁଣାର

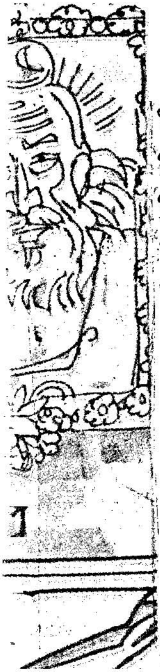

ସୂଚନା । ସାଧୁଙ୍କର ଦୟା ହେଲେ, ତାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ମିଳିଲେ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ କରିବ । ପାସ୍ ତ କରିବ, ପୁଣି ନିଜର ପୂର୍ବ ଗୌରବ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନଟା ମଧ୍ୟ ଅଟଳ ରହିବ । ସେଥିପାଇଁ ସାଧୁଙ୍କ ସେବା କରିବା ଦରକାର । ଉପଯୁକ୍ତ ଭକ୍ତିର ସହିତ ମନଧ୍ୟାନ ଦେଇ ସେବା କଲେ ସାଧୁ ପ୍ରସନ୍ନ ହେବେ, ତା'ର ମନସ୍କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ଭାଗବତରେ ପର ଲେଖା ଅଛି—

"ସେବା କାର୍ପଣ୍ୟ ଭକ୍ତିବଳେ
କିବା ଅସାଧ୍ୟ ମହୀତଳେ ।"

ରାତିଯାକ ଉମାନାଥଙ୍କୁ ନିଦ ହେଲାନାହିଁ । ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରହି ସେ ଏପଟ ସେପଟ ହେଉଥାଏ । କେବଳ ଚିନ୍ତା, କେତେବେଳେ ରାତି ପାହିବ, ସେ ଯାଇ ସାଧୁଙ୍କର ପାଦବନ୍ଦନା କରିବ, ତାଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ ।

ଏହି ଚିନ୍ତାରେ ସେ ସାରା ରାତି ଛଟପଟ ହେଲା । ଚାରି ପହରରେ ଚାରି ଥର ବିଲୁଆ ମାନଙ୍କ ଡାକ ହୁକେ ହୁକେ ହୋ ଓ ଝିଙ୍କାରୀର ଝିଁ ଝିଁ ଶବ୍ଦ ତା' କାନକୁ ବଧିର କଲା । ଯେତେବେଳେ ଟିକିଏ ଛାଇନିଦ ମାଡିଆସେ, ସେତେବେଳେ ସେ ସେହି ସାଧୁଙ୍କୁ ହିଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ, ତା'ର ନିଦ ଚଉଁ କରି ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ।

ରାତି ପାହି ପାହି ଆସୁଛି । ଭଲରୂପେ ଫର୍ଚ୍ଛ ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦୂରରୁ କୁମ୍ଭାଟୁଆଙ୍କର ଯାଉଁଳିଡାକ ଶୁଭିଲାଣି । ଗଛର ପତ୍ର ଗହଳିରୁ ଚଢ଼େଇଙ୍କର ଚିଁ ଚୁଁ କୋଳାହଳରେ ଅନ୍ଧାର ଲୁଚି ଯାଉଛି ।

ଉମାନାଥ ବିଛଣା ଛାଡ଼ି ଉଠି ବସିଲା । ତରବରରେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷ କରି ଡାଲାଏ ଫୁଲ ଓ କିଛି ପଇସା ଧରି ବରଗଛ ମୂଳକୁ ଧାଇଁଲା । ଶୁଭ କ୍ଷଣରେ ସାଧୁଙ୍କର ଦର୍ଶନ ମିଳିଲା ।

ସାଧୁ ଭୋଳାନାଥ ସ୍ୱାମୀ । ସବୁ କଥାରେ ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ "ବଂ ବଂ ଭୋଳାନାଥ" ବୋଲି ବାହାରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ସେ ଉମାନାଥର ଭକ୍ତିରେ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ; ତା'ର ଗୁହାରି ଶୁଣି ଉତ୍ତର ଦେଲେ ।

"ଭୋଳାନାଥର ଅପାର ଦୟା । ସିଏ ତୋ'ର ମନସ୍କାମନା ନିଶ୍ଚୟ ପୂରଣ କରିବେ । ତୁ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ କରିବୁ, ପ୍ରଥମ ବି ହେବୁ । ବାବା ଭୋଳାନାଥଙ୍କୁ ସାମାନ୍ୟ ମନେ କରନା । ପ୍ରତିଦିନ ତାଙ୍କର ସେବା କର, ତା'ର ଫଳ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବୁ । ଧନ୍ୟ ହେବୁ ।"

ସେହି ଦିନୁଁ ଉମାନାଥ ନିୟମିତ ସାଧୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଏ । ସେଠାରେ ବଂ ବଂ ଭୋଳାନାଥ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣ ପବିତ୍ର କରେ । ବହୁ ସମୟ ଯାଏ ଦୁଇ ହାତକୁ ଯୋଡ଼ି ସାଧୁଙ୍କ ଆଗରେ ବସି ରହେ । ବାବାଜୀଙ୍କୁ ଖୁସୀ କରିବାପାଇଁ ପର ବାଡ଼ିରୁ ଫୁଲ ଓ ନିଜ ଘରୁ ପଇସା ଚୋରୀ କରେ ।

ଏହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ତା'ର କିପରି ଯେ ପନ୍ଦରଟା ଦିନ କଟିଗଲା, ସିଏ କିଛି ଜାଣି ପାରିଲାନାହିଁ । କୌଣସି ବହି ଥରେ ହେଲେ ବି ଫିଟାଇବାକୁ ସମୟ ପାଇନାହିଁ । ତଥାପି ତା'ର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ, ସିଏ ବାବା ଭୋଳାନାଥଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ପାଇଛି । ସିଏ ପରୀକ୍ଷାରେ ନିଶ୍ଚୟ ପାସ୍ କରିବ । ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନଟା ତ ତା'ପାଇଁ ଥୁଆ ହୋଇ ରହିଛି !

ଉମାନାଥ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ପରୀକ୍ଷାଖାତାରେ ଲେଖୁଥାଉ ! ଚାଲ, ଆମେ ରମାନାଥ ପାଖକୁ ଯିବା ।

ରମାନାଥର ଧାରଣା, ତା'ର ସ୍ମରଣଶକ୍ତି କମ୍ । ତେଣୁ ଆଜି ଯାହା ପଢ଼େ, କାଲିକୁ ତାହା ଭୁଲିଯାଏ । ସିଏ ସବୁ ପରୀକ୍ଷାରେ ବରାବର ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରେ । କେବେ କିପରି ପ୍ରଥମ ବା ତୃତୀୟ ବି ହୋଇଛି । ସିଏ ପିଲାଦିନେ ଯେଉଁସବୁ ଗୀତ ଶିଖିଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆବୃତ୍ତି କରେ । ବହିର ପାଠଗୁଡ଼ାକୁ ଠିକ ଠିକ ମନେ ରଖିଥାଏ । ଆଜି ତା'ର ବିଶ୍ୱାସ, "ମୋ'ର ସ୍ମରଣଶକ୍ତି ଅତି କ୍ଷୀଣ ।" ତା'ର ଏହି ବିଶ୍ୱାସଟିକୁ ଦୃଢ଼ କରି ଦେଇଛି କବିରାଜ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଦାସଙ୍କ ଉପଦେଶ ।

ପଣ୍ଡିତ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଦାସ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଏକାଧାରରେ କବିରାଜ ଏବଂ ଜ୍ୟୋତିଷ । ତାଙ୍କପରି ଜ୍ଞାନୀ ଏହି ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳରେ ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି,—ଏକଥା ତାଙ୍କରି ମୁହଁରୁ ବାରବାର ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଥାଏ ।

ପରୀକ୍ଷା-ସମୁଦ୍ର ପାର ହେବାପାଇଁ ରମାନାଥ ତାଙ୍କରି ଶରଣ ପଶିଲା । କବିରାଜ ତଥା ଜ୍ୟୋତିଷ ମହାରାଜ କହିଲେ, "ବାବା ରମାନାଥ, ତୁମ କପାଳରୁ ମୁଁ ଦେଖି ପାରୁଛି । ତୁମେ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ । ତୁମପରି ଜ୍ଞାନୀ, ଗୁଣୀ, ପଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଅତି କମ୍ ଉପୁଜିବେ । ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଦିନେ ଏ ଦେଶର ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବ । ତୁମଠାରେ କେବଳ ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ତ୍ରୁଟି ରହିଯାଇଛି,—ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ଚନ୍ଦ୍ରରେ କଳା ଦାଗ ପରି । ତୁମର ସ୍ମରଣଶକ୍ତି ଅତି କମ୍ । ତୁମେ ପ୍ରତ୍ୟହ ମୋ' ତିଆରି 'ସ୍ମରଣଶକ୍ତି ବିବର୍ଦ୍ଧନ ମୋଦକ' ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଖାଇବ । ପନ୍ଦର ଦିନ ଭିତରେ ଅତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଉପକାର ପାଇବ ।"

ରମାନାଥ ନିଜ ଅନ୍ତରର ଭକ୍ତିକୁ ପାଞ୍ଚୋଟି ଟଙ୍କା ଆକାରରେ କବିରାଜ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଦାସଙ୍କ ପାଦତଳେ ଅର୍ପଣ କରି ସେଠାରୁ ବିଦାୟ ଘେନି ଘରକୁ ଆସିଲା । ସେହି ଦିନୁଁ ସେ ପ୍ରତିଦିନ କବିରାଜଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଏ । ସେଠାରେ ବହୁତ ସମୟ ରହି ନିଜର ଭକ୍ତି ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ଅଜାଡ଼ି ଦିଏ । ଶେଷକୁ ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କା ଦେଇ ମୋଦକଟିଏ ଆଣି ଖାଏ ।

ତା'ର ଆଉ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ଦିନଯାକ କବିରାଜ ମହାଶୟଙ୍କ ପାଖରେ କଟିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ରାତିରେ ଘଣ୍ଟାଏ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ସମୟ ପାଏ । ସେହି ସମୟରେ

ବହି ପିଟାଏ । ତାହାହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ତା'ର ଧାରଣା, ସ୍ମରଣଶକ୍ତି ବିବର୍ଦ୍ଧକ ମୋଦକ ସେବନରେ ତା'ର ସ୍ମରଣଶକ୍ତି ଏତେ ବଢ଼ିଯିବ ଯେ, ସିଏ ଯାହାକୁ ଥରେ ପଢ଼ିବ, ତାହା ତା'ର ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମନ ଭିତରେ ବସା ବାନ୍ଧି ତ ରହିଯିବ; ପୁଣି ଯାହାକୁ ନପଢ଼ିବ, ତାହା ମଧ୍ୟ ମନ ଭିତରେ ହାଉଯାଇ ହେଉଥିବ ।

ଏହି ଦୃଢ଼ ମନୋବଳ ନେଇ ରମାନାଥ ପରୀକ୍ଷା ହଲ୍ ଭିତରକୁ ଗଲା ।

ତିନୋଟି ନାଥଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣ ଗଲେ । ବାକୀ ରହିଲା ଦୀନନାଥ ।

ସିଏ ବିଚରା ପରୀକ୍ଷା ନୋଟିସ୍ ଶୁଣିଲା ଦିନ ଭାରି ହଡ଼ବଡ଼େଇ ଗଲା । କିନ୍ତୁ ଘରକୁ

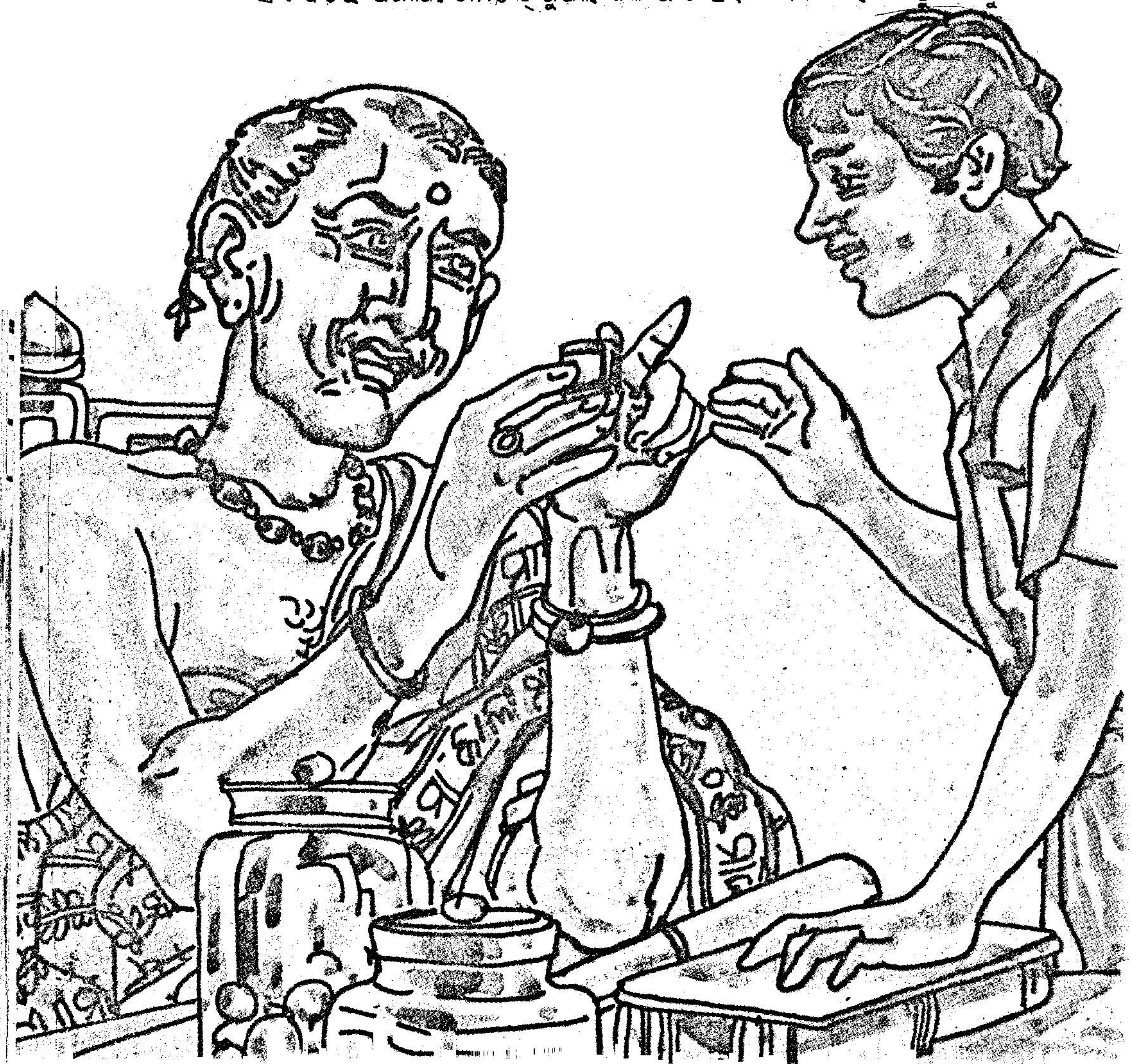

ଆସି ମନ ସ୍ଥିର କଲା । ବହି ଫିଟାଇ ପଢ଼ାପଢ଼ିରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଲା । ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ ସହିତ ମିଶିଲାନାହିଁ କି ଖେଳିବୁଲି ଯିବାକୁ ସମୟ ପାଇଲାନାହିଁ । ସବୁଆଡୁ ସବୁ ପ୍ରକାର ସମ୍ପର୍କ ଛିଡାଇ ଦେଲା । କେବଳ ସମ୍ପର୍କ ରହିଲା ବହି ଆଉ ଖାତା ସହିତ ।

ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ କହିଲେ, "ଗର୍ଦ୍ଦ ଭଟା ତ, ନହେଲେ ଏତେ ଖଟନ୍ତା କିପରି ?"

ଦୀନନାଥ ସମସ୍ତଙ୍କର ଛି' ଛା' ଶୁଣି ହଜମ କଲା । କିନ୍ତୁ ନିଜ ପଢ଼ାପଢ଼ିରୁ ବିରତ ହେଲାନାହିଁ । ଇଂରାଜୀ ଓ ସାହିତ୍ୟରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସମାଜବିଜ୍ଞାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ବହି ଥରେ ଲେଖାଏଁ ମୂଳରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନ ଲଗାଇ ପଢ଼ିବାକୁ ସେ ସମୟ ପାଇଲା । ଗଣିତ ବହିର ସବୁ ଅଙ୍କ ଥରେ ଲେଖାଏଁ କଷି ପକାଇଲା । ସଂସ୍କୃତ ବହିଗୁଡିକୁ ପଢ଼ି ମନେ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ।

ସେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ପରୀକ୍ଷାରେ ପ୍ରଥମ ହୋଇନାହିଁ,—"ଦ୍ୱିତୀୟ ବି ନୁହେଁ । କୌଣସି ମତେ କେବଳ ପାସ୍ କରି ଆସିଛି ମାତ୍ର । ଏଥର ହୁଏତ ଅନ୍ତତଃ ପାସ୍‌ଟାଏ ହୋଇଯିବ,—ଏହି ଧାରଣା ନେଇ ସିଏ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ଗଲା ।

ଏଣିକି ମୋ' ଗପଟି ସରି ଆସିଲା । ତେଣେ ପରୀକ୍ଷା ବି ଶେଷ ହୋଇଗଲା ଶିକ୍ଷକମାନେ ଖାତା ଦେଖିଲେ, ନମ୍ବର ଦେଲେ ।

ଛୁଟି ପୂର୍ବଦିନ କ୍ଲାସ୍ ପ୍ରମୋଶନ ହେବାର କଥା ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ତାଙ୍କ ରେଜେଷ୍ଟ୍ରୀ ଖାତା ଧରି ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟକୁ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ରହିଥାନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଉପର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଉଠିଲେ, ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସେମାନଙ୍କର ନାମ ଡାକିଦେଇ ଗଲେ ।

ପ୍ରଥମ ଦୀନନାଥ,—ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ସେ ବେଶୀ ନମ୍ବର ରଖିଛି ।

ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ନାମ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ିଦେଇ ଗଲେ । ସେଥିରୁ ଜଣାଗଲା, ରମାନାଥ ସମସ୍ତଙ୍କର ତଳେ ରହି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରମୋଶନ୍‌ଟା ପାଇଯାଇଛି । ସ୍ମରଣଶକ୍ତି ବିବର୍ଦ୍ଧନ ମୋଦକ ବିଶେଷ କିଛି କାମ ଦେଖାଇନାହିଁ ।

ଆଉ ଉମାନାଥ ଫେଲ୍ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ରେଜେଷ୍ଟ୍ରୀ ଖାତାରେ ତା'ର ନାମ ମଧ୍ୟ ଉଠିନାହିଁ ।

—ଉଦୟନାଥ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ

ବିଭାସ

ବିଭାସ ନିଜକୁ ବଡ଼ ଅସହାୟ ବୋଲି ଭାବେ । ସିଏ ଜଣେ ଧନୀ ଘରର ପୁଅ । ତା'ର ବାପା ଇଞ୍ଜିନିୟର୍ । ତଥାପି ସେ ଜୀବନରେ ଦିନେ ସୁଦ୍ଧା ଶାନ୍ତି ପାଇଲା ପରି ଅନୁଭବ କରେନାହିଁ । ତା' ଘରେ ସିଏ ଯାହା ଖୋଜେ ତାହା ପାଏ, ତଥାପି ତାକୁ କେହି ସାହା ଦେଇ ପାରିଲା ପରି ଲାଗନ୍ତି ନାହିଁ । କେବଳ ମାଆଙ୍କ ଛଡ଼ା । ସିଏ ନିଜକୁ ସଂସାରରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦୁଃଖୀ ବୋଲି ଭାବେ । ସିଏ ଖନା, କଥା କହିଲାବେଳେ ତା'ର ପାଟି ଲାଗେ । ସେଥିପାଇଁ ଅନ୍ୟମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ତାକୁ କଥା କହି ଆସେନାହିଁ । ସ୍ପଷ୍ଟ କରି କଥା କହିବାଲାଗି ବିଭାସ କେତେ ଚେଷ୍ଟା କରେ । କିନ୍ତୁ ପାରେନାହିଁ । ତା'ର ନିଜ ଉପରେ ଭାରି ରାଗ ହୁଏ ।

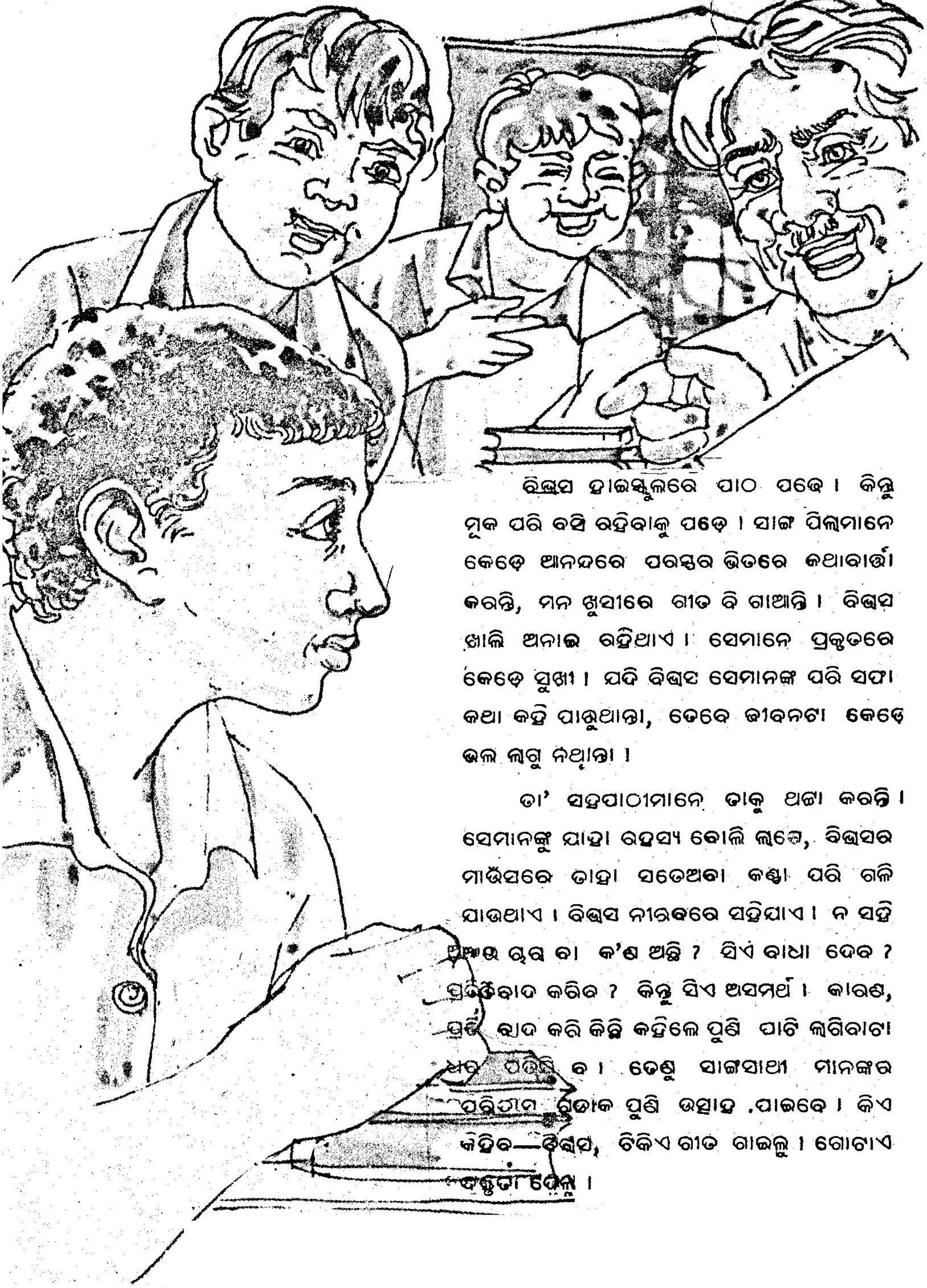

ବିଶ୍ୱସ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢେ । କିନ୍ତୁ ମୂକ ପରି ବସି ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦରେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତି, ମନ ଖୁସୀରେ ଗୀତ ବି ଗାଆନ୍ତି । ବିଶ୍ୱସ ଖାଲି ଅନାଇ ରହିଥାଏ । ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ସୁଖୀ । ଯଦି ବିଶ୍ୱସ ସେମାନଙ୍କ ପରି ସଫା କଥା କହି ପାରୁଥାନ୍ତା, ତେବେ ଜୀବନଟା କେଡ଼େ ଭଲ ଲାଗୁ ନଥାନ୍ତା !

ତା' ସହପାଠୀମାନେ ତାକୁ ଥଟ୍ଟା କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଯାହା ରହସ୍ୟ ବୋଲି ଲାଗେ, ବିଶ୍ୱସର ମାଉଁସରେ ତାହା ସତେଅବା କଣ୍ଟା ପରି ଗଳି ଯାଉଥାଏ । ବିଶ୍ୱସ ନୀରବରେ ସହିଯାଏ । ନ ସହି ଆଉ ଉପାୟ ବା କ'ଣ ଅଛି ? ସିଏ ବାଧା ଦେବ ? ପ୍ରତିବାଦ କରିବ ? କିନ୍ତୁ ସିଏ ଅସମର୍ଥ । କାରଣ, ପ୍ରତିବାଦ କରି କିଛି କହିଲେ ପୁଣି ପାଟି ଲାଗିବାଟା ଧରା ପଡ଼ିଯିବ । ତେଣୁ ସାଙ୍ଗସାଥୀ ମାନଙ୍କର ପରିହାସ ଗୁଡାକ ପୁଣି ଉତ୍ସାହ ପାଇବେ । କିଏ କହିବ—ବିଶ୍ୱସ, ଟିକିଏ ଗୀତ ଗାଇଲୁ । ଗୋଟାଏ ବକ୍ତୃତା ଦେଲୁ ।

ତା'ପରେ ଅନ୍ୟମାନେ କିରି କିରି କରି ହସି ଉଠିବେ । ଆଉ କହିବେ, ଆରେ, ଖନାମାନେ ବକ୍ତୃତା ଦେଲେଣି କି ?

ତେଣୁ ବିଭସ ଖାଲି ଶୁଣେ, ସହ୍ୟ କରିଯାଏ । ଏଣେ ହୃଦୟ ଭିତରଟା ଦୁଃଖରେ ଚେନା ଚେନା ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ବେଳେବେଳେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ିଆସେ । ଏକାବେଳେକେ ତତଲା ଲୁହ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ରାଗରେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ତତଲା ହୋଇ ରହିଥିବା ଲୁହ ।

ସାର୍‌ମାନେ କ୍ଲାସ୍‌କୁ ଆସନ୍ତି, କ୍ଲାସରୁ ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟଟା ମଧ୍ୟ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦୟଭାବରେ ପୂରି ରହିଥାଏ । ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ସେମାନେ । ବିଭସ କଥା କହିଲେ ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନେ ବି ହସନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ସାର୍‌ମାନଙ୍କ ଆଦେଶରେ ବିଭସକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ପାଟି ଲାଗିଯାଏ । ସାର୍‌ଙ୍କର ବେତ ଆସି ବାଜିଯାଏ,—ଆଉ ସାଙ୍ଗମାନେ ହସୁଥାନ୍ତି ।

ଘରେ ବିଭସର ଅନ୍ୟ ଭାଇ ଭଉଣୀ ବି ଅଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ସ୍କୁଲର ସହପାଠୀ ବା ସାର୍‌ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଏମାନେ ଆଦୌ କମ୍ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ନୁହନ୍ତି । ସହୋଦର ଭାଇଟାର ଦୁଃଖକୁ ସେମାନେ କେବେ ବୁଝି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ତାକୁ ଖନା ବୋଲି କହି ପରିହାସ କରନ୍ତି । ତାକୁ କେତେ ପ୍ରକାର ନାଆଁ ଦେଇ ଡାକନ୍ତି । କିଏ କହେ 'ଖନାପାଟିଆ', ଆଉକିଏ କହେ 'ଫଟା ରେକର୍ଡ଼' ।

ବିଭସ ସବୁ ଶୁଣୁଥାଏ । ହଜମ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ, ମାତ୍ର ତା' ଛାତି ଭିତରଟା ଫାଟିଗଲା ପରି ଲାଗେ । ଭାବେ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଯିବ ଏବଂ ସବୁ ଦୁଃଖ ଓ ସବୁ ରାଗକୁ ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ଜଣାଇ ଆସିବ । କିନ୍ତୁ ବାପା ଇଞ୍ଜିନିଅର୍, ସବୁବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ତାଙ୍କର ସମୟ ନଥାଏ । କେବଳ ତା'ର ମାଆ ତାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦିଅନ୍ତି ।

ଏମିତି ଦୁଃଖ ଭିତରେ ଦିନେ ନୂତନ ଭାଗ୍ୟର ଦିନ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ସେ ଗୋଟାଏ ହିନ୍ଦୀ ପତ୍ରିକାର ପୃଷ୍ଠା ଲେଉଟାଉ ଥିବା ସମୟରେ ମିଶର ଦେଶର ଜଣେ ମହାପୁରୁଷ ତହା ହୁସେନ୍‌ଙ୍କର କଥା ପଢ଼ିବାକୁ ପାଇଲା । ତହା ହୁସେନ୍ ପିଲାଦିନୁଁ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଅନ୍ଧ ପିଲାଟାର ଜୀବନରେ ଆଉ କି ସୁଖ ଅଛି ବୋଲି ଭାବି ନିରାଶ ହୋଇ ସିଏ ଦିନେ ଗୋଟାଏ କୂଅ ଭିତରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । କୂଅ

ଉପରେ ବୁଢ଼ୀଟିଏ ବସିଥିଲା । ଅନ୍ଧ ପିଲାଟି ଠାରୁ ତା'ର ସବୁ ଦୁଃଖକଥା ଶୁଣିଲା । କହିଲା —'ବାବୁରେ, ଅଲ୍ଲା କାହାକୁ କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେ ସଂସାରକୁ ପଠାଇଥାନ୍ତି, ତାହା କେହି କହି ପାରିବନାହିଁ । ତେଣୁ ତୋ'ର ଜୀବନରେ ବି ଭଗବାନଙ୍କର କିଛି ନା କିଛି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିଛି । ଆଖି ନାହିଁ ବୋଲି ତୁ ଜୀବନ ହରାଇଦେବୁ କାହିଁକି ? ତୁ ଫେରି ଯା । ଯାହା ନାହିଁ ସେଇଟା ଲାଗି ନକାନ୍ଦି, ଯାହା ଅଛି ତାହାରି ବିକାଶ କରିବାରେ ଲାଗି ଯା ।' ତହା ହୁସେନ୍ ଫେରିଗଲେ । ବଡ଼ ହୋଇ ସେ ମହାପଣ୍ଡିତ ହେଲେ; ଆଖି ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ଜ୍ଞାନୀ ହେଲେ । ମିଶର ଦେଶର ଜଣେ ଯୋଗ୍ୟ ସନ୍ତାନ ହିସାବରେ ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ହେଲେ ।

ଏଗୁଡ଼ାକ ପଢ଼ି ବିଶ୍ୱାସର ଦେହରେ ସତେଅବା ଗୁଡ଼ିଏ କରି କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଲାଗିଗଲା । ବଗିଚାକୁ ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ଫୁଲଗୁଡ଼ାକ ବି ତାକୁ ନୂଆ ଦିଶିଲେ । ବହିଟାକୁ ଅନାଇଦେଇ ସେ ସତେଅବା ସେଇ ବୁଢ଼ୀଟିର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲା । ଏମିତି ଖୁସୀ ସେ ଆଗରୁ କେବେହେଲେ ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲା ।

ସେଦିନ ଠାରୁ ବିଶ୍ୱାସ ଛବି ଆଙ୍କିଲା, ତବଲା ବଜାଇଲା, ଗୀତ ଗାଇଲା । ପାଠ ପଢ଼ିଲା, ବକ୍ତୃତା ବି ଦେଲା । ସାରା ସଂସାରଟାକୁ ଆପଣାର ସାଙ୍ଗ କରି ପାଇଲା ।

—ସତ୍ୟପ୍ରକାଶ ଦାସ

ଆକାଶକୁ ସାତୋଟି ପାହାଚ

ବିଜ୍ଞାପନ ଦେଖିଲି

ଦିନେ ସକାଳେ ମୁଁ ଖବରକାଗଜ ପଢୁଥାଏ । ବିଜ୍ଞାପନଟିଏ ଦେଖିଲି । ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା—

"ଯେଉଁମାନେ ରକେଟ୍ ପାଇଲଟ୍ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଠିକଣାକୁ ଆବେଦନ କରନ୍ତୁ :

"ସାମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମହାକାଶ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ର, ବମ୍ବେ-୧"

ମୁଁ ସେତେବେଳେ କଲେଜରେ ପଢୁଥାଏ । ଦୁଇ ବର୍ଷ ହେବ ଫ୍ଲାଇଙ୍ଗ୍ କ୍ଲବ୍‌ରେ ଯୋଗ ଦେଇ ବିମାନଚାଳକ ହୋଇ ସାରିଥାଏ । ଆକାଶରେ ଉଡ଼ି ବୁଲିବାର ମଜା ଚାଖିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଛୋଟ, ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚ ଆକାଶରେ ମନ ମାନୁ ନଥାଏ । ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ ମହାକାଶ ଆଡ଼କୁ ବିମାନଟାକୁ ଉଡ଼େଇ ନବାକୁ । କିନ୍ତୁ ବିମାନ କି ଏତେ ଉଚ୍ଚ ଉଠେ ? ସେଥିପାଇଁ ଦରକାର ରକେଟ୍ । ମୁଁ ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ବିଜ୍ଞାପନଟିକୁ ପାଇଲି । ମୁଁ ଆବେଦନ କଲି ।

ପହିଲ୍‌ମାନଙ୍କ ସାମନା ସାମନି

ମୁଁ ମହାକାଶ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରର ଡାକରା ପାଇ ବମ୍ବେରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ସେଠି ଦେଖିଲି, ଭାରତର ଅନେକ ଜାଗାରୁ ଆହୁରି ଅନେକ ପ୍ରାର୍ଥୀ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନେକ ପହିଲ୍‌ମାନ ଥିଲେ । ସେମାନେ ମତେ ଦେଖି ହସରେ ଉଡ଼େଇଦେଲେ । ମୁଁ ବେଶୀ ଡେଙ୍ଗା ନୁହେଁ । ହେଲେ ମୋ' ମନ ତ ଯଥେଷ୍ଟ ଡେଙ୍ଗା । ମୁଁ ହାର ମାନୁଛି କୋଉଠି ।

ବ୍ୟସ୍ତ ନହୋଇ ମୁଁ ପରୀକ୍ଷାକୁ ଅପେକ୍ଷା କଲି । ମୋ'ର ତ ସବୁ ଯୋଗ୍ୟତା ଥାଏ । ପ୍ରତିବର୍ଷ କଲେଜରୁ ସ୍ପୋର୍ଟସ୍‌ରେ ପ୍ରାଇଜ୍ ପାଏ । ତା'ଛଡ଼ା ଆଉ ଏକ କଥା ବି ମୋ'ର ଥାଏ । ଜଣେ ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ମୁଁ ପ୍ରାଣାୟାମ ଆଉ ଆସନ ଶିଖିଥାଏ । ପ୍ରାଣାୟାମ ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ୱାସ ସାଧି ଜାଣିଥାଏ । ଆଉ, ଆସନ ତ ଆମର ଭାରତୀୟ ଯୋଗୀମାନଙ୍କର ବ୍ୟାୟାମ । ଏହି ବ୍ୟାୟାମ ବଳରେ ମୁନିଋଷିମାନେ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରନ୍ତି । ମୁଁ ଏତକ ଅଧିକା ଶିଖିଥାଏ । ମୁଁ ଏକଥା କାହାକୁ କହି ନଥାଏ ।

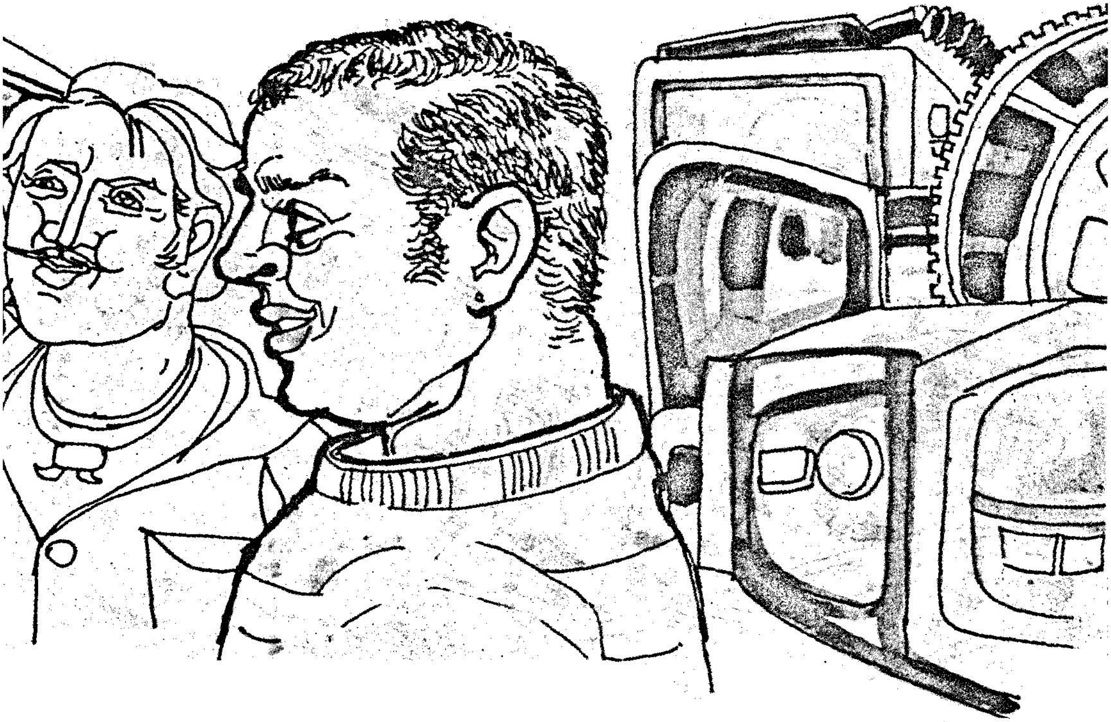

ପରୀକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହେଲା

ଢଂ କରି ଗୋଟାଏ ଘଣ୍ଟା ବାଜିଲା । ଜଣେ ଡାକ୍ତର କୋଉଠି ଥିଲେ ହଠାତ୍ ବାହାରି ଆସି ଆମ ଆଗରେ ଠିଆ ହେଲେ । ଆମକୁ ପରୀକ୍ଷାଗାର ଭିତରକୁ ନେଇ ସିଏ ହାତ ବଢେଇ କଅଣ ଦେଖେଇଲେ । ଆମେ ଦେଖିଲୁ, ସାତୋଟି ବଡ଼ ବଡ଼ ବାକ୍ସ ଥୁଆ ହୋଇଛି । ତା'ପରେ ଡାକ୍ତର କହିଲେ—

"ଶୁଣ, ଏ ହଉଛି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାପାଇଁ ସାତୋଟି ପାହାଚ । ଯାକୁ ଯେ ଟପିଯିବ, ସିଏ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ଆମେ ଜାଣିବୁ । ତେଣୁ ସେ ରକେଟ୍ ପାଇଲଟ୍ ହେବାପାଇଁ ତାଲିମ୍ ପାଇବ ।"

ଏତିକି କହି ସେ ମୋ' ଆଡ଼କୁ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇଲେ । ମୁଁ ଚାଲିଲି ପ୍ରଥମ ବାକ୍ସ ଆଡ଼କୁ ।

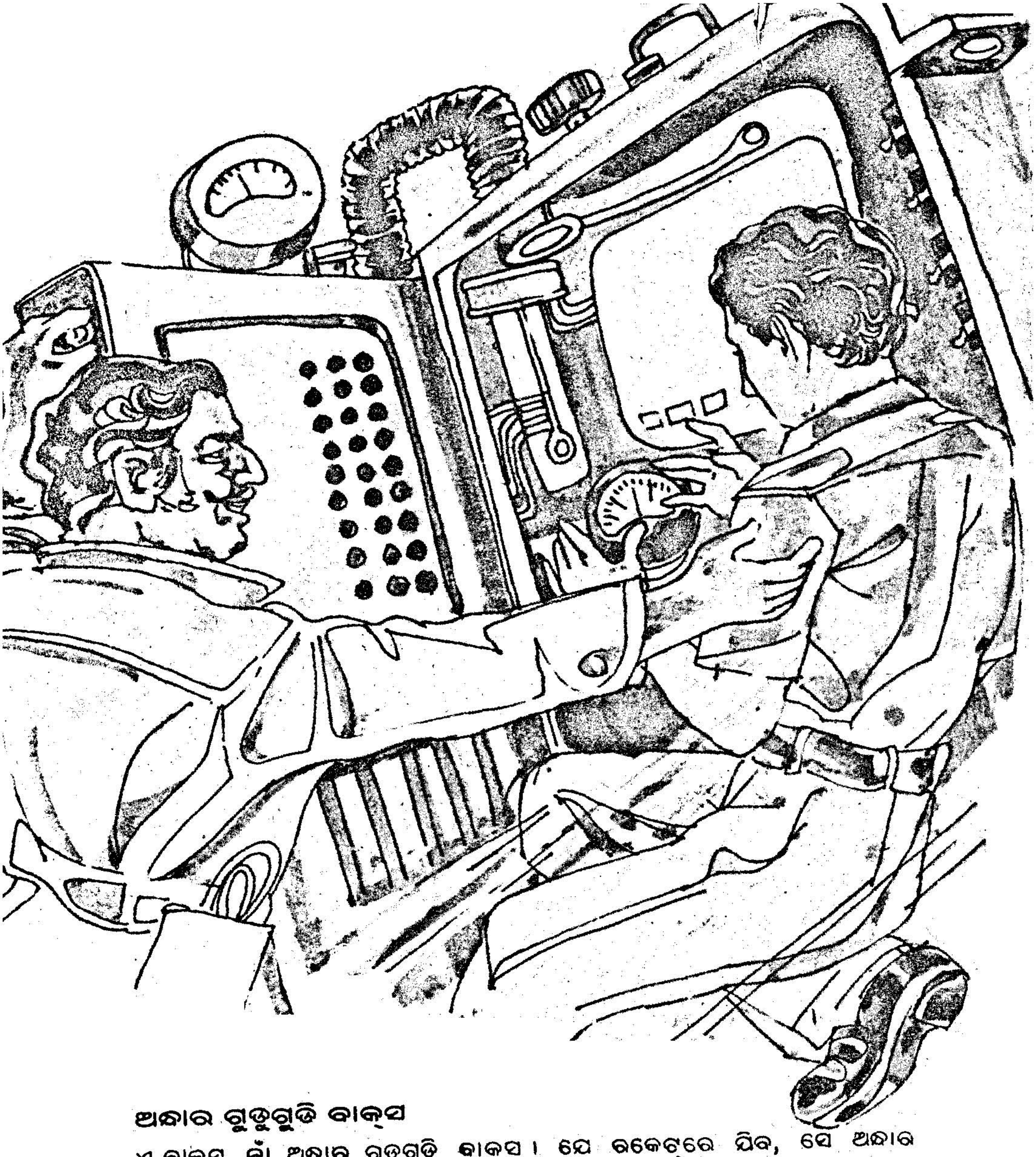

ଅନ୍ଧାର ଗୁଡୁଗୁଡି ବାକ୍‌ସ

ଏ ବାକ୍‌ସ ନାଁ ଅନ୍ଧାର ଗୁଡୁଗୁଡି ବାକ୍‌ସ । ଯେ ରକେଟ୍‌ରେ ଯିବ, ସେ ଅନ୍ଧାର ଆଉ ନିଛାଟିଆରେ ଅନେକ ଦିନ ରହିବ । ମୁଁ ଅନ୍ଧାରରେ ରହି ପାରିବି କି ନାହିଁ ଏକଥା ଏଇଠି ପରୀକ୍ଷା ହେଲା ।

ଏ ବାକ୍ସ ଭିତରକୁ ମତେ ଠେଲିଦେଇ ଡାକ୍ତର କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । କବାଟ ପଡିଲା—ଠପ୍ ! ଗୁହୁଁ ଗୁହୁଁ ଧପ୍ କରି ଲିଭିଗଲା ବାକ୍ସର ଆଲୁଅଟା । ତା'ପରେ ଘୋଟି ଆସିଲା କିଟ୍ କିଟ୍ ଅନ୍ଧାର । ସବୁ ଶୁନ୍‌ଶାନ୍ । ଏତେଟିକେ ଶବ୍ଦ ବି ନାହିଁ । ଠିକ୍ ଯେମିତି ମୁଁ ମହାକାଶରେ ଅଛି । ମହାକାଶ ଏଇଭଳି ଅନ୍ଧାର ଆଉ ନିଶବ୍ଦ୍ !

ମୁଁ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିଲି । ଭିଡ଼ିମୋଡ଼ି ହେବାକୁ ଜାଗା ନାହିଁ । ଛୋଟ, ଅଣ-ଓସାରିଆ ବାକ୍ସଟିଏ । ଠିକ୍ ରକେଟ୍ ପାଇଲଟ୍‌ର କୋଠରୀ ଭଳି । ସେଥିରେ ପୁଣି ଅନ୍ଧାର । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଝୁଲୁଥାଏ ତାର ମାଳ । ବାହାରେ ଥାଇ ମୋ' ଦିହ ଆଉ ମନକୁ ସେମାନେ ପରୀକ୍ଷା କରି ନେଉଥାନ୍ତି—ଏଇ ତାର ଦ୍ୱାରା । ତାରଗୁଡାକ ଅଳନ୍ଧୁ ଭଳି ମୋ' ଦିହରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ଯାଉଥାନ୍ତି । ତଥାପି ମୁଁ ବସିଥାଏ । ସତେ କି ମୁଁ ଯୋଗାସନରେ ବସିଛି ! ମୁଁ ଧ୍ରୁବ ! ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ମୋ'ର ବାଘ, ଭାଲୁ, ସାପ ଆଉ ଅନ୍ଧାର ।

ଭୋର ହେଲା । ଅଣ୍ଡାଳି କରି ଗୋଟାଏ ବୋତଲ ଆଣିଲି । କିନ୍ତୁ କଅଣ ଅଛି ଏଥିରେ କେଜାଣି ! ଅନ୍ଧମାନେ ଯେମିତି ଅକ୍ଷର ପଢନ୍ତି, ସେମିତି ଅଣ୍ଡାଳି ଅଣ୍ଡାଳି ମୁଁ ବୋତଲକୁ ଦେଖିଲି । ଉଠା ଉଠା ଅକ୍ଷର ଦିଇଟା ମୋ' ହାତରେ ବାଜିଲା । "ଦୁଧ"— ମୁଁ ପଢିନେଲି । ତା'ପରେ ବୋତଲକୁ ମୁହଁରେ ଦେଇ ଢୋକ ମାରିଲି । କିଛି ସମୟ ପରେ ପରିସ୍ରା ଲାଗିଲା । ଗୋଟିଏ କଣକୁ ପରିସ୍ରା କରିବା ପାତ୍ରଟି ଥାଏ । ଅଣ୍ଡାଳି ଅଣ୍ଡାଳି ତାକୁ ପାଇଲି । ତା'ପରେ ପୁଣି ବସିଲି ।

ହଠାତ୍ କବାଟ ଖୋଲିଗଲା । ବାହାରର ଆଲୁଅ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଆଖିରେ ଯେମିତି ପଡିଲା । ଆଲୁଅ ଦେଖି ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ କୁରୁଳି ଉଠିଲି ।

ବାକ୍ସ ଭିତରେ ମୁଁ ରହିଥିଲି ୪୮ ଘଣ୍ଟା । ଏତିକି ସମୟ ! କିନ୍ତୁ ବାକ୍ସର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସମୟକୁ ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି । ମୋ'ର ମନେ ହେଉଥିଲା, ସତେ କି ହଜାରେ ବର୍ଷର ତପସ୍ୟା ପରେ ମୁଁ ଆଖି ଖୋଲି ବର୍ତ୍ତମାନ ଉଠୁଛି ।

ସଇତାନ ଚକ୍ରୀ

ତା'ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାକ୍ସ ଭିତରେ ମୁଁ ପଶିଲି । ଏ ହେଉଛି "ସଇତାନ ଚକ୍ରୀ ବାକ୍ସ ।" ଏଥିରେ ପଶିଲା ପରେ ଏ ବାକ୍ସ ଘାଇଁ ଘାଇଁ ହୋଇ ବୁଲିବ । ରକେଟ୍

"ଆଚ୍ଛା, ତମର ତ ଖୁବ୍ ମନର ବଳ ଅଛି । ଦିହର ସହିବା ଶକ୍ତି ବି ବେଶ୍ ଭଲ । ତୁମେ ଜାଣ ? ଏଇ ଚକ୍ରୀରେ ତୁମେ ଘଣ୍ଟାକେ ୬୦,୦୦୦ ମାଇଲ ବେଗରେ ବୁଲୁଥିଲ । ଯଦି ସତକୁ ସତ ରକେଟ୍‌ରେ ଯାଉଥାନ୍ତ, ତା'ହେଲେ ଏତେବେଳକୁ ତମେ ଯାଇ କୋଉଠି ହୁଅନ୍ତଣି !"

ମନେମନେ ମୁଁ ଗୁରୁଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କଲି । ପ୍ରାଣାୟାମ ଆଉ ଆସନ ଯୋଗୁଁ ସିନା ମୁଁ ଏତେ କଷ୍ଟ ସହିନେଲି ।

ଜଉଘର ଓ ନାଦଘର

ତା'ପରେ ଯୋଉ ବ୍ରାକ୍‌ସକୁ ମୁଁ ଗଲି, ତା ନାଁ ହଉଚି "ଜଉଘର" । ନାଁଟା ଶୁଣି ତ ମୁଁ ଚମକିଲି । ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଘର ଭିତରେ ପୁରେଇ କୌରବମାନେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ସତକୁ ସତ ସେଇଆ ହେଲା । ଘର ଭିତରେ ମୁଁ ଯେମିତି ପଶିଛି, ସେ ଘରକୁ ତତେଇ ଦିଆଗଲା । ରକେଟ୍ ଯେତେବେଳେ ମହାକାଶରୁ ଫେରି ପୃଥିବୀର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଦିହରେ ଘଷିହୁଏ, ସେତେବେଳେ ରକେଟ୍ ଏମିତି ତାତି ଉଠେ । ରହୁଁ ରହୁଁ ମୋ' ଚାରିପାଖରୁ ହୁଳା ଉଠିଲା । ଝାଳନାଳ ଆଣ୍ଠିଏ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ବସି ରହିଲି ।

ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ପରେ ମୁଁ ପଦାକୁ ଆସିଲି ।

ଡାକ୍ତର କହିଲେ—

"ଆଚ୍ଛା ! ନିଆଁରେ ବି ତମେ ପୋଡିବନାହିଁ, ଦେଖୁଛି ।"

ପରେ ଶୁଣିଲି, ମୋର ଘରର ଉତ୍ତାପ ହୋଇଥିଲା ୧୦୩ ଡିଗ୍ରୀ ଫାରେନ୍‌ହାଇଟ୍ ।

ସେଠୁ ଯାଇ ମୁଁ "ନାଦଘର" ଭିତରେ । ଏଠି ମୋ' କାନପାଖେ ନାନା ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦ କରାହେଲା କାନରେ ବିଣ୍ଡା ମାରି ମୁଁ ବସିଥାଏ । ନଚେତ୍ କାନ ପରଦା ଫାଟି ଯାଇଥାନ୍ତା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଶବ୍ଦ ବଢ଼ି ଉଠିଲା । ସେ ଶବ୍ଦକୁ ମାପିଲେ ବୋଧହୁଏ ହଜାରେ ରେଲଇଞ୍ଜିନ୍ ହୁଇସିଲ୍ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସମାନ ହେବ । ମୋ' ଦିହର ଚମଡ଼ା ଢୋଲ ଚମଡ଼ା ପରି ଥରୁ ଥାଏ । ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ମାରି ଦେଖିଲି ଯେ ମୁଣ୍ଡ ବାଳଗୁଡାକ ଠାଡ଼ି ଯାଇଛି । ଡାକ୍ତର କହିଲେ, ଶବ୍ଦର ଧକ୍‌କାରେ ବାଳଗୁଡାକ ଠାଡ଼ିଉଠେ ।

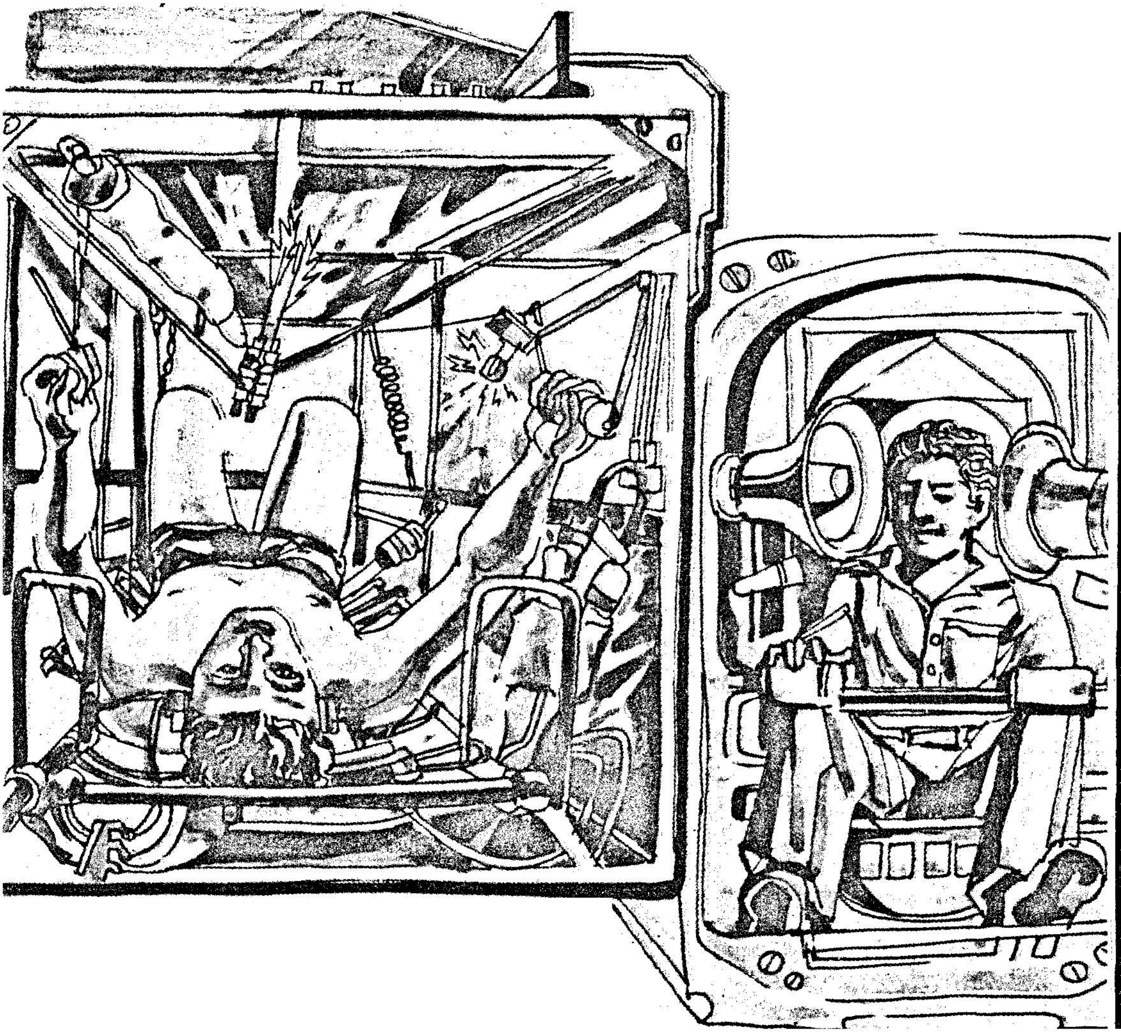

ରକେଟ୍ ପାଇଲଟ୍‌ର ମୁଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ ସମ୍ଭାଳି ନପାରିଲେ ବଡ଼ ଅଡୁଆ କଥା । ରକେଟ୍ ଯେତେବେଳେ ମାଟି ଉପରୁ ଉଠେ, ଏକ ସୃଷ୍ଟିଛଡା ଶବ୍ଦ କରେ । ଏ ଶବ୍ଦରେ ଲୋକ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇପାରେ ।

ଯାହା ହେଉ, ମୁଁ ନାଦଘର ଭିତରୁ ସୁରୁଖୁରୁରେ ବାହାରିଲି ।

ନାଚ ବାକ୍ସ ଓ ଭାରଶୂନ୍ୟ ବାକ୍ସ

ଏତେ କଷ୍ଟ ଦେଇ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ମତେ ପୁଣି ପରୀକ୍ଷା କରୁଥାନ୍ତି । ପଞ୍ଚମ ବାକ୍ସ ନାଁ ହଉଚି ନାଚ ବାକ୍ସ । ରକେଟ୍‌ରେ ବସି ଶୂନ୍ୟକୁ ଉଠୁଥିଲା ବେଳେ ଏମିତି ଗୁଡାଏ ଧକ୍‌କା ମଣିଷକୁ ସହିବାକୁ ହୁଏ । ତା'ଛଡ଼ା ମଣିଷର ଦିଗଜ୍ଞାନ ରହୁଛି କି ନାହିଁ ସେକଥା

ଜାଣିବା ଦରକାର । ଏଥିପାଇଁ ସେମାନେ ମତେ ନାଚବାକ୍ସରେ ପୁରେଇଲେ । ବାକ୍ସ ନାଚିଲା, କୁଦିଲା, ବୁଲିଲା । ମୁଁ ବି ବାକ୍ସ ସଙ୍ଗେ ନାଚୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସବୁବେଳେ ମୋ' ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଥାଏ—ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ । ତା' ମାନେ, ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ମୁଁ ରକେଟ୍ ଚଲଉଥାଏ । ମୋ' ମୁହଁ ଯଦି ଆକାଶକୁ ନ ହେଇ ତଳକୁ ହେଇଥାନ୍ତା—ତା' ହେଲେ ମୋ' ରକେଟ୍ ଆକାଶକୁ ନଯାଇ ମାଟିରେ କଚି ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା ।

ନାଚ ଘରୁ ବାହାରିଚି କି ନାହିଁ, ମତେ ନେଇ ସେମାନେ ଷଷ୍ଠ ବାକ୍ସ ଭିତରେ ରଖିଲେ । ଏ ବାକ୍ସ ନାଁ ହଉଚି ଭରଶୂନ୍ୟ ବାକ୍ସ । ଏଠି ଏମିତି କଅଣ କୌଶଳ ଯେ ଏ ବାକ୍ସରେ ପଶିଲା ପରେ ଦିହରୁ ସବୁତକ ଓଜନ ପଳାଇଯାଏ । ଦିହ ଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଓଜନ ନଥାଏ । ଭାରି କଷ୍ଟକର ଅବସ୍ଥା ଏ । ପୃଥିବୀ ଉପରକୁ ଅନେକ ବାଟ ଗଲେ ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳ ପଡ଼େ । ଏଠି ରକେଟ୍ ପାଇଲଟ୍ ଦିହରୁ ଓଜନ ଖସିଯାଏ । ଫଳରେ ବଞ୍ଚି କରି ମଧ୍ୟ ପାଇଲଟ୍ ବୁଝିପାରେନା ସେ ବଞ୍ଚିଛି କି ମଲାଣି ବୋଲି ।

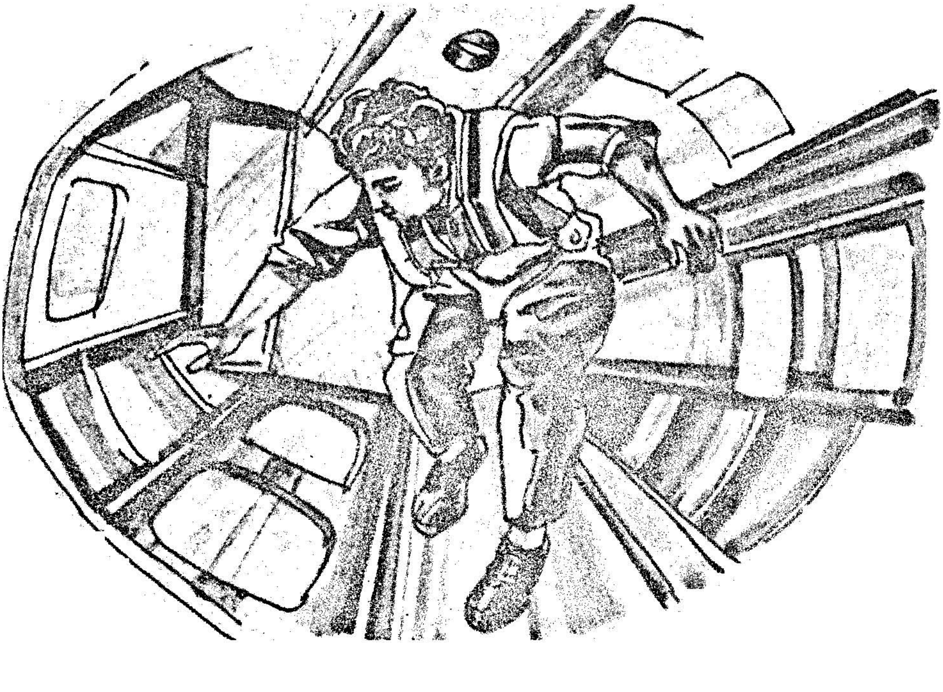

ମହାଶୂନ୍ୟ ବାକ୍ସ

ଏ ହେଉଛି ସପ୍ତମ ପାହାଚ । ବେଶି କଷ୍ଟ ହୁଏ ଏଇଠି । ହେଲେ, ପ୍ରକୃତ ରକେଟ୍ ଚଢ଼ିଲାଭଳି ଲାଗେ ଏଇ ଘରେ । ରକେଟ୍ ପାଇଲଟ୍‌ର ପୋଷାକ ଆଉ ମୁଖା ମିଳେ ଏଠି । ସ୍ୱଚ୍ଛ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍‌ର ମୁଖାଟା ଲଗେଇ ଦେଇ ଏଠି ବସିଗଲେ—ଆଃ, ଠିକ୍ ରକେଟ୍ ତ ।

ପ୍ରଥମେ ସେମାନେ ମୋତେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅମ୍ଳଜାନ ଦେଲେ । ତା'ପରେ ମୁଁ ରକେଟ୍ ପାଇଲଟ୍‌ର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ମହାଶୂନ୍ୟ ବାକ୍ସ ଭିତରକୁ ଗଲି । ମୋ' କାନ୍ଧରେ ଝୁଲୁଥିବା ଅମ୍ଳଜାନ ଥଳୀରୁ ମୁଁ ନିଶ୍ୱାସ ନେଉଥାଏ ।

ଏଥିମଧ୍ୟରେ ମୋ' ଆସନ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ଲାସ୍‌ରେ ଗ୍ଲାସେ ପାଣି ଆଣି ରଖି ଦିଆଗଲା । ଅବଶ୍ୟ ପିଇବାପାଇଁ ନୁହେଁ ସେ ପାଣି । 'ତେବେ କଅଣ ପାଇଁ ?

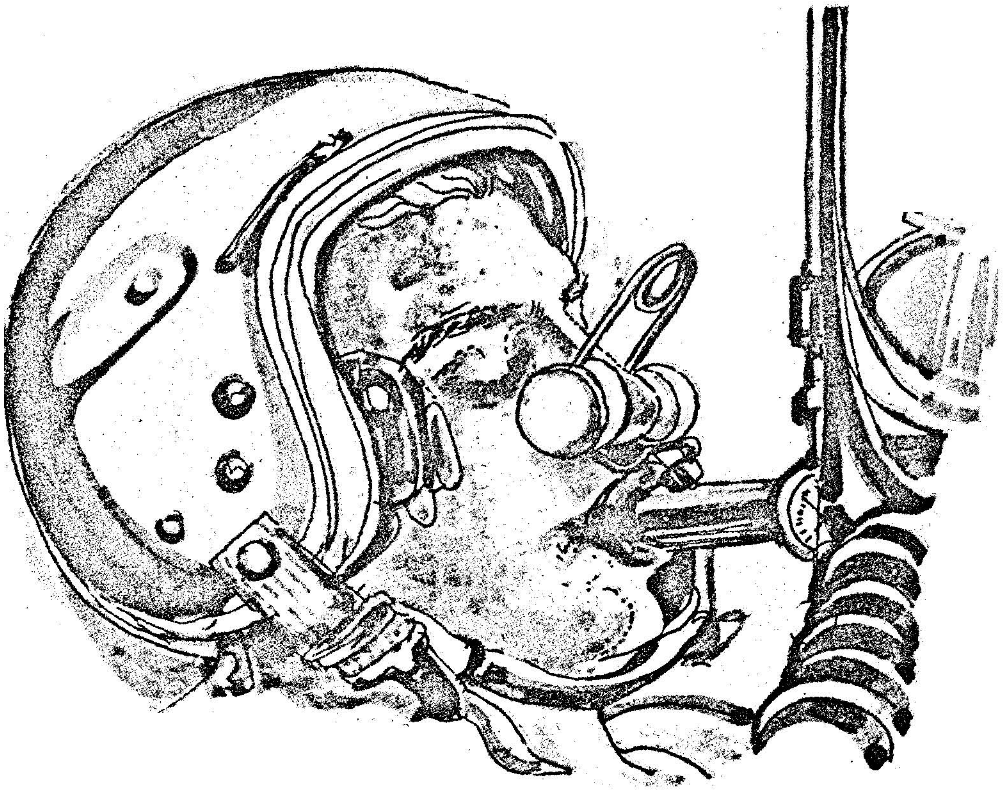

ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କଲି । ହଠାତ୍ ଗୁଁ ଗୁଁ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ଯନ୍ତ୍ର ଚାଲିଲା । ମୁଁ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ବୁଝି ପାରିଲି ଯେମିତି ମୋ' ଦେହକୁ କେହି ଶୋଷିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି-ଦେଲା । ମୋ' ଚାରିପାଖୁ ପବନ ଶୋଷି ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ପବନର ସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରିବାପାଇଁ ମୋ' ପୋଷାକଟା ଫୁଲି ଫୁଲି ଉଠିଲା ।

ମୋ' ଆଖି ଆଗରେ ଗୋଟାଏ ମିଟର୍ କଣ୍ଟା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଘୁରୁଥିଲା । ସେଇଟା ହେଉଚି ଉଚ୍ଚତା ମାପିବା ଯନ୍ତ୍ର । ସେ ପଢୁଥିଲା—

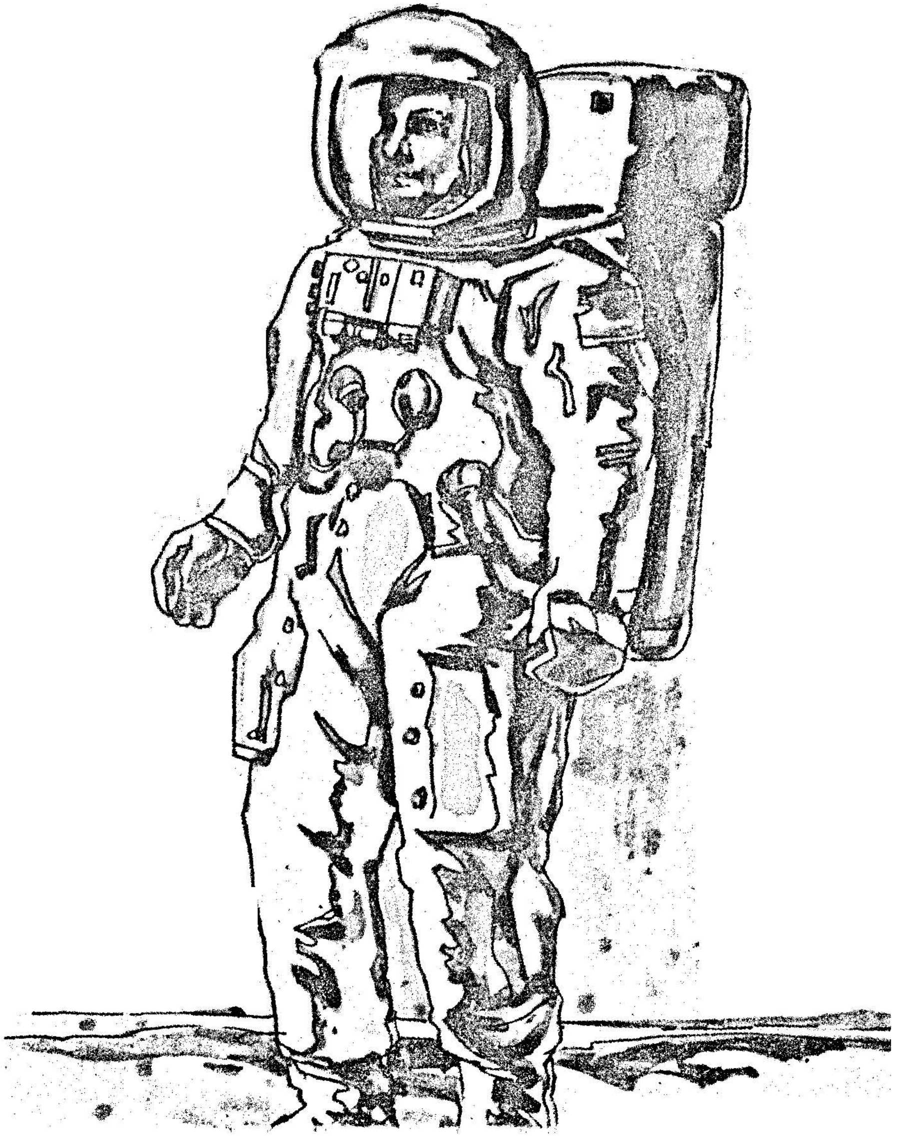

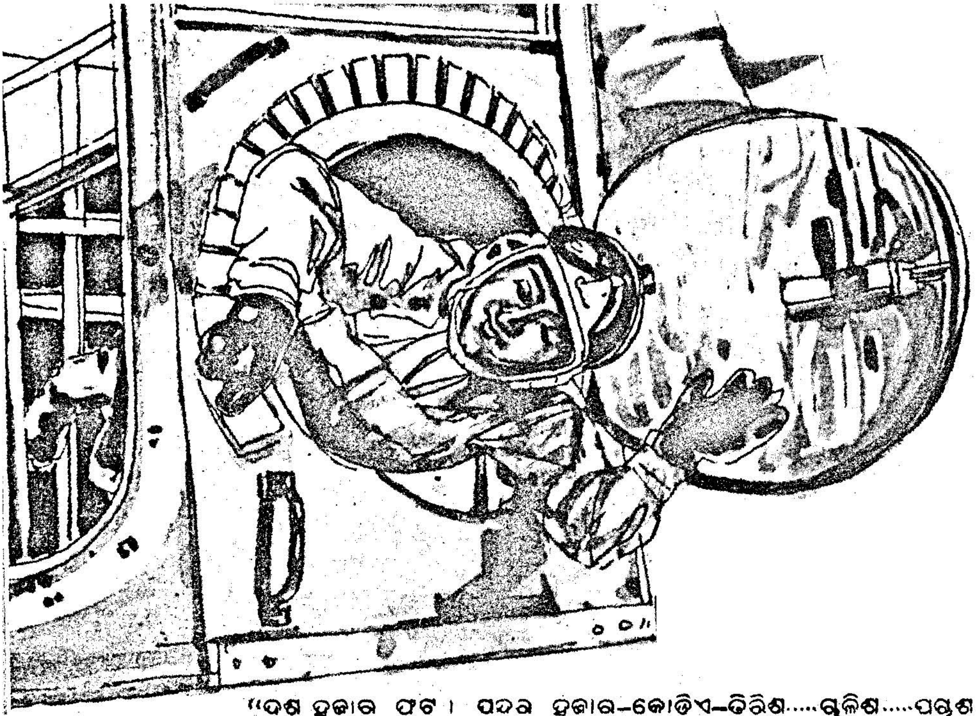

"ଦଶ ହଜାର ଫୁଟ । ପନ୍ଦର ହଜାର–କୋଡ଼ିଏ–ତିରିଶ.....ଚାଳିଶ.....ପଚାଶ....
.....ଷାଠିଏ ହଜାର ଫୁଟ ।"

ଓଃ ।

ତା'ପରେ "ସତୁରି ହଜାର ଫୁଟ ।"

ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ଉପରକୁ ଉଠୁ ନଥିଲି । ସତୁରି ହଜାର ଫୁଟ ଉପରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯାହା ହବାର କଥା, ସେସବୁ କଥା ହେଇ ଯାଉଥାଏ ସେଇ ଟିଣଘର ଭିତରେ । ମୋ' ପୋଷାକ ଫୁଲି ଉଠୁଥାଏ । ମୁଁ ଜାଣିଥାଏ ସେ ପୋଷାକ ନଥିଲେ ମୋ' ଚମ ବୋଧ-ହୁଏ ଏହିଭଳି ଫୁଲି ଉଠି ଗୋଟାଏ ବେଙ୍ଗଭଳି ଫାଟି ଯାଆନ୍ତାଣି ।

ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ହାତରୁ ଗ୍ଲୋଭ୍‌ଟିକୁ କାଢ଼ିନେଲି ।

ଓଃ । ମୋ' ଆଖି ବୁଜି ହୋଇଗଲା ।

ମୋ' ହାତ ପାପୁଲିଟା ଗୋଟାଏ ବେଲୁନ୍ ଭଳି ହଠାତ୍ ଫୁଲି ଉଠିଲା ।

ମିଟର୍ କହିଉଠିଲା—

"ପଚସ୍ତରୀ ହଜାର ଫୁଟ ।"

ସେତିକିବେଳେ ମୁଁ ତଳକୁ ଚାହିଁଲି ।

ଟଗବଗ ଟଗବଗ ହୋଇ ଗିଲାସର ପାଣି ଫୁଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲା । ଉତ୍ତାପ ଯୋଗୁ ନୁହେଁ, ଲଘୁଚାପ ଯୋଗୁ । ପଚାଶହଜାର ହଜାର ଫୁଟ ଉଚ୍ଚତାରେ ପାଣି ପାଣି ହୋଇ ରହିବନାହିଁ । ତାହା ବାଷ୍ପ ହୋଇ ଉଡ଼ିଯାଏ ।

ଡାକ୍ତର କହିଲେ—

"ଯଦି ପୋଷାକ ନଥାନ୍ତା, ତା'ହେଲେ ରକ୍ତ ଏଇଭଳି ବାଷ୍ପ ହୋଇ ଉଡ଼ି ଯାଆନ୍ତାଣି ।"

ମୋ' ପୋଷାକରେ ଗୋଟିଏ ମାଇକ୍ରୋଫୋନ୍ ଲାଗିଥାଏ । ମାଇକ୍ରୋଫୋନ୍‌ଟିକୁ ହଠାତ୍ ମୁହଁ ପାଖକୁ ନେଇ ମୁଁ କହି ଉଠିଲି—

"ହାଲୋ ! ମୁଁ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପାଲଟି ଯାଇଛି । ନରକ ଦର୍ଶନ ଶେଷ ହେଲା । ଏଥର ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବି ।"

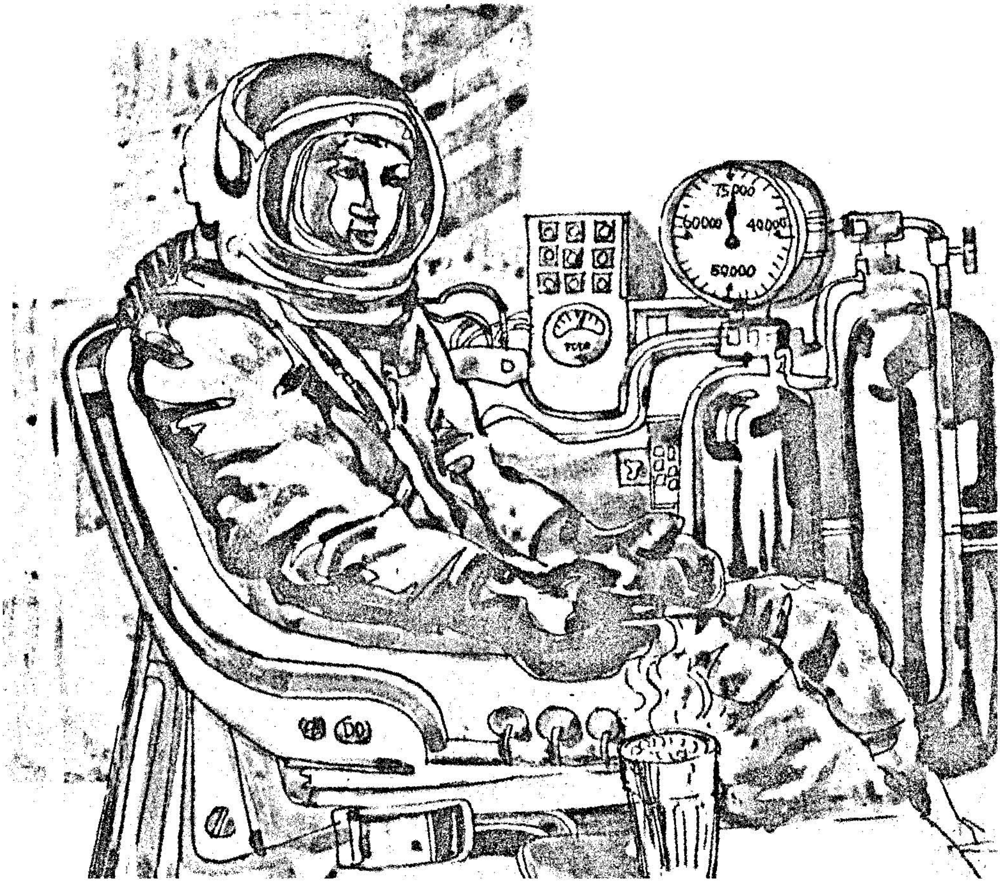

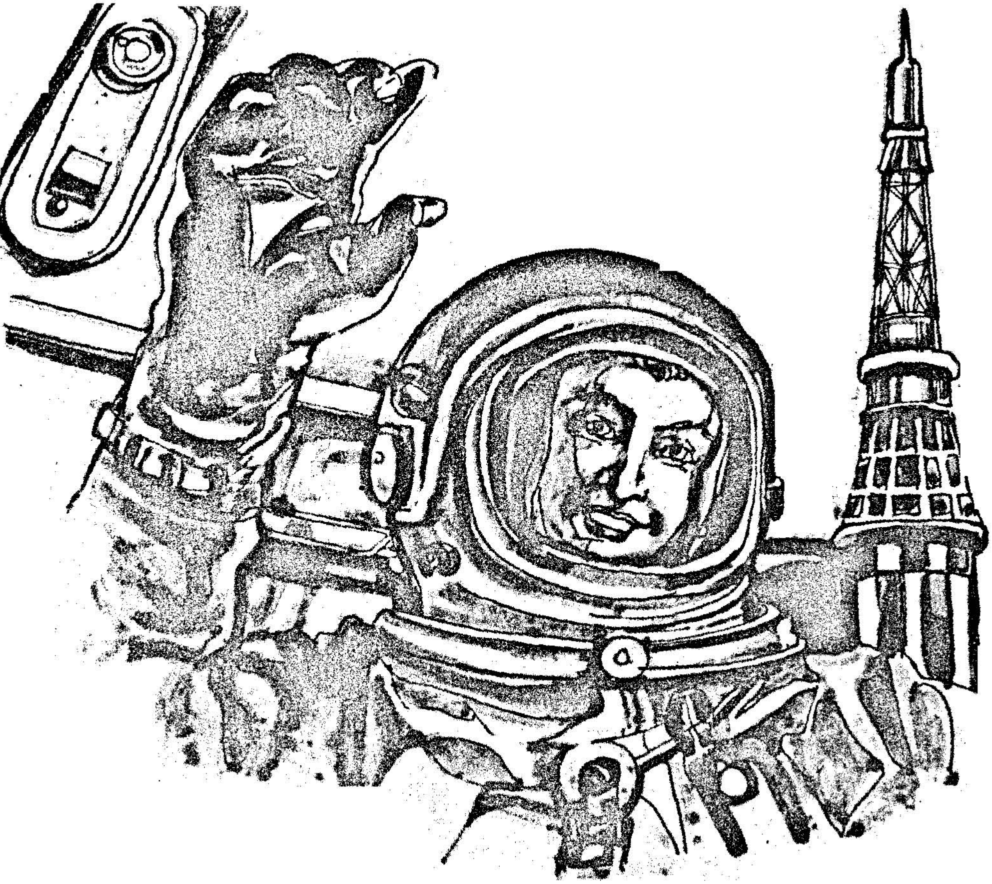

ତୁମେ ଶୁଣିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁସୀ ହେବ ଯେ ମୁଁ ରକେଟ୍-ପାଇଲଟ୍ ହେବା ପାଇଁ ମନୋନୀତ ହେଲି । ଶହେଜଣ ଭିତରୁ ଆମେ ତିନିଜଣ ମାତ୍ର ମନୋନୀତ ହେଲୁ । ପଡ଼ିଲ୍‌ମାନମାନେ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ମୁଁ ଜାଣେ ନା । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଶୁଣିଲେ ଆହୁରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବ ଯେ ଏ ଖବର ଶୁଣି ମୋ'ର ଗୁରୁ ଆଦୌ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେନାହିଁ । ହସି ହସି ସେ କେବଳ କହିଲେ—

"ଏ କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ । ଦେହ ଆଉ ମନକୁ ସାଧ୍ୟ କରି ପାରିଲେ ମଣିଷ ଆହୁରି ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରିପାରେ ।"

—ସାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ

Printed at Sarswati Art Printers, New Anaj Mandi, Delhi-110 006

ମୂଲ୍ୟ : ଟ 5.50

ନ୍ୟାସ୍‌ନାଲ ବୁକ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ, ଇଣ୍ଡିଆ